

Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata

VESZPRÉM VÁROS IDŐSÜGYI KONCEPCIÓJA ÉS HOSSZÚ TÁVÚ STRATÉGIÁJA

Készítették: dr. Albert József
Feketéné Magyar Zsófia
Magvas Mária
Vargáné Kalocsai Adrienn

2012

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. Az idősügyi koncepció célja, küldetése.....	5
3. Az idősügyi koncepció elkészítésének módszertana.....	7
4. A Veszprémben élő idősök demográfiai jellemzői.....	8
5. Az idős emberek életminőségét célzó prioritások.....	16
6. Az idősök biztonságának megőrzése, javítása.....	17
6.1. Jövedelembiztonság.....	17
6.2. Fizikai és mentális egészségbiztonság.....	20
6.3. Szociális ellátások és szolgáltatások.....	28
6.4. Balesetvédelem – A közlekedés biztonságosabbá tétele.....	37
6.5. Közbiztonság.....	39
6.6. Jogbiztonság.....	43
7. Az idős ember önállóságának elősegítése, az aktív idősödés feltételeinek javítása.....	44
7.1. Lakókörnyezet, városfejlesztés.....	44
7.2. Közlekedés.....	49
7.3. Az idősök munkavállalásának támogatása.....	52
7.4. Közösségi élet, szabadidő eltöltés.....	53
7.4.1. Kultúra, művelődés, élethosszig tartó tanulás.....	56
7.4.2. Sport, turisztika.....	57
7.5. Önkéntesség.....	58
7.6. Generációk közti kapcsolat erősítése.....	59
7.7. Érdekképviselés, érdekvédelem.....	60
8. Tájékoztatás, információ átadás.....	61
9. Záró gondolatok.....	62
Források.....	64

1. Bevezetés

Felmerülhet a kérdés, hogy az utóbbi években miért került az érdeklődés fókuszába az idősök helyzete, miért készülnek nemzeti idősügyi koncepciók és stratégiák, s azok nyomán helyi, településszintűek is?

Tény, hogy soha nem volt ennyi idős ember a világon, s a korcsoportokon belül is rohamosan nő az arányuk. A társadalmak elöregedése globális problémává lett, különösen az un. fejlett ipari térségekben, országokban, az Európai Unióban, Magyarországon is. Az idősödés, az időskorúak arányának növekedése mellett jelentősen csökken a fiatal korosztályok aránya, az öregedési index egyre kedvezőtlenebbé válik. A megváltozott helyzet „kezelésére”, ismert nemzetközi szervezetek új időspolitikai célokat, fejlesztési szándékokat, deklarációkat, ajánlásokat fogalmaztak meg, amelyeket figyelembe vettek a magyar nemzeti idősügyi koncepció és hosszútávú stratégia megalkotói is.¹

Paradigmaváltás történt az időspolitikában, a korábbi deficitmodellt - amely főleg a veszteségekre összpontosított (egészség- és teljesítményromlás) - felváltotta a fejlődésmodell. Ebben az új paradigmában előtérbe helyezik a meglévő képességek megőrzését és fejlesztését, a széles körű aktivitást, az eddig nem használt készségek előhívását, az új kihívásokra való reagáló képesség kialakítását. Fontos törekvés a társadalomba való bevonás, bevonódás ösztönzése, ami egyúttal növeli a gazdasági dinamizmust, a társadalmi stabilitást és szolidaritást. Az idősök számára is fontossá válik a felnőttoktatás, az egész életen át tartó tanulás (life long learning), ösztársadalmi feladat a generációk közötti kapcsolat javítása. A modell a passzivitás helyett az idős ember aktivizálását célozza meg.

Az USA-ban született új fogalom a sikeres idősödés, amely akkor valósul meg, ha a személy fizikai és szellemi képességét, aktivitását minél tovább megőrzi nem csak a munka, a foglalkoztatás területén, hanem a társas, társadalmi kapcsolataiban is. A

¹ Ilyen dokumentum többek között: Lisszaboni Stratégia, Berlini Nyilatkozat, Európai Szociális Charta, magyarországi Idősügyi Charta, Madridi Nemzetközi Cselekvési Terv, Aktív Időskor (Active Ageing – Framework)

születéskor várható életkor helyébe a várhatóan egészségben eltöltött időtartam kerül, ami hazánkban, sajnos, a nyugat – európai országokhoz képest nagyon alacsony.

Kit tekintünk idősnek?

A kronológiai életkor az évek számával fejezhető ki, amitől a biológiai életkor eltérhet, mert főleg az egészségi állapot függvénye. A pszichológiai életkor azt fejezi ki, hogy ki milyen idősnek érzi magát. A szociológiai életkor a társadalom minősítése, hogy milyen idősnek tart valakit, s milyen társadalmi tényezők, paraméterek determinálják az életkor hosszát, minőségét. Fontosak a történelmi sajátosságok is, a befutott életpálya lényegesen befolyásolja az idős korcsoportok helyzetét.²

Az idősügyi stratégiákban leggyakrabban az Egészségügyi Világszervezet (WHO) életkor szerinti felosztását használják. Három korcsoportot különböztetnek meg, ezeket együttesen tekintjük időseknek.

- Idősödők – 60-74 évesek
- Idősek – 75-89 évesek
- Nagyon idősek (agg vagy szépkorú) – 90 éves és felette

A célnak megfelelően más csoportosítás is előfordul, gyakori például a 60 feletti, a 70 feletti és a 80 feletti helyzetének külön-külön történő bemutatása, elemzése.

Mi indokolja a helyi, településszintű idősügyi koncepció és stratégia készítését? Kétségtelen, hogy a nemzeti koncepció bővebb eszköztárral rendelkezik, átfogóbb jellegű, éppen ezért érdemes rá építeni, használni. A helyi stratégia szükségessége melletti legfontosabb érv, hogy az meghatározóan a helyi viszonyokra épül, konkrétabb, célirányosabb. Arra törekedtünk, hogy a veszprémi helyzetből kiindulva adaptáljuk a nemzeti koncepció célkitűzéseit és stratégiai feladatait, amelyeket hosszabb távon lehet elérni, megvalósítani.

² Idősügyi Nemzeti Stratégia, 2009. 6. o.

A koncepció elkészítésének éve, a 2012-es év egyúttal az Aktív időskor és a generációk közötti szolidaritás európai éve. Bízunk abban, hogy emiatt is nagyobb figyelmet kap.

2. Az időügyi koncepció célja, küldetése

Átfogóan a legfontosabb cél hosszú távon fenntarthatóan olyan társadalmi, gazdasági környezet kialakítása, amelyben az idősödő és az idős emberek minél tovább meg tudják őrizni aktivitásukat, társadalmi részvételüket. Olyan szemlélet kialakítása, amellyel növelhető az időskor presztízse, az idősek iránti szolidaritás, amikor megőrizhetik emberi méltóságukat, önállóságukat, autonómiájukat.

A stratégia segítse elő, „hogyan létrejöhessen a minden korosztály számára elérhető, magas kohézióval bíró társadalom, hogy biztosítottak legyenek az idősek számára is nyitott lehetőségek a részvételre, az önmegvalósításra és a védelemre.”³

Ennek érdekében a következő hosszú távú stratégiai fejlesztési célokat és feladatokat szükséges kitűzni és megvalósítani 2034-ig.

- „A születéskor várható időtartam közelítése az európai uniós átlaghoz,
- az egészségben eltöltött évek számának növelése,
- az aktív élet fenntartásának növelése,
- az időskori jövedelembiztonság megteremtése,
- a társadalmi integráció növelése,
- a különböző szolgáltatások (egészségügyi, szociális, oktatási, kulturális, stb.) összehangolása az idősödők és idősek szükségleteinek és érdekeinek figyelembevételével,
- az idősek élethosszig való tanulásának támogatása (...),
- az „aktív idősödés” feltételeinek erősítése, mely nem csupán a fizikai aktivitást, a munkaerő-piacon való maradást segíti, hanem a társadalmi, kulturális, civil életben való aktív részvételt is,
- az idősödési folyamat „menedzsmentjének” elterjesztése már a fiatalkorban,

³ Időügyi Nemzeti Stratégia, 2009. 49. o.

- a társadalmi szemléletváltás mind a gazdasági, mind az idősödés társadalmi megítélését és megélését illetően.”⁴

Mivel az össztársadalmi célok minden magyar állampolgár és település számára azonosak, így ezen változtatni célszerűtlen. Veszprém város is mindegyik cél megvalósításához valamilyen mértékben hozzájárulhat, néhány inkább makrotársadalmi szintű feladathoz természetesen kevésbé, másokhoz nagyobb mértékben. Tehát a későbbiekben, a prioritásokban és a konkrét célkitűzések megfogalmazásában tudjuk a koncepció és stratégia helyi jellegét meghatározni. Ehhez érdemes hivatkoznunk a veszprémi gazdasági stratégia jövőképeinek fontosabb elemeire, jellemzőire.

„Veszprém vízióját (...) meghatározza megyeszékhely státusa, az egyre erősödő gazdasági szféra, a Pannon Egyetem jelenléte, és a történelmi egyházakkal, valamint a helyi közösségek által létrehozott szervezetekkel való harmonikus együttműködés is. A vízióra hatással van a város sokoldalúsága és az, hogy egyszerre több szerepet is képes betölteni:

1. a királynék városaként történelmi hagyomány-város;
2. az egyetemi és középiskolai központként a tudás (és főként az innovatív tudás) városa;
3. kulturális és vallási központként a kultúra-városa;
4. a Balaton és a Bakony városaként értékturizmus város;
5. az új energiastratégia alapján „ökováros”;
6. a város szellemisége miatt kreatív város;
7. a sport és a fiatalossága, valamint természeti szépségei miatt egy új életminőség - város;
8. s végül a lokális politika és demokrácia fejlesztési szándéka és a helyi közösségek bevonása miatt egy közösségfejlesztő (...) demokrácia város.

A város a jövőben ezeknek a szerepeknek az integrációjával a „szív és az ész”, vagy a „teljesség városává” válik, megtartva és továbbörökítve évezredek és legújabb értékeit. Célul tűztük ki, hogy Veszprém a Bakony-Balaton térség

⁴ Idősügyi Nemzeti Stratégia, 2009. 48. o.

központja legyen gazdasági, közlekedési, kulturális, turisztikai oktatási és igazgatási értelemben, ahol minden generáció jól érzi magát, és amely vonzó a betelepülni vágyó vállalkozások és polgárok számára egyaránt. (...)

A város víziója ezért, hogy a kettőezer húszas-harmincas évekre egységesítse a fenti szerepeket és képes lesz a „Teljesség Városaként” megjelenni (...).”⁵

A koncepció és stratégia jellegéből fakad, hogy a teljesebb megvalósulás évtizedek kitaró, céltudatos, összehangolt munkájának eredményeként történhet. Nem csupán az idősekre irányul, hanem a teljes népességre, a fiatal korosztályokra is. Különösen a szemléletformálás, a generációk közötti együttműködés és szolidaritás tekintetében, annak érdekében, hogy ne tekintsék az időseket felesleges tehernek. Ma az idősek gyakran diszkrimináció áldozatai, s nem integrált, értékes, értékteremtő részei a társadalomnak. Fel kell készülni az aktív idősödésre, az új helyzetben, szerepekben szükséges ismereteket, készségeket el kell sajátítani. Az egész életen át történő tanulás, a generációk közötti együttműködés mindennapi, örömet okozó tevékenységgé kell váljon. Hogyan tudunk ennek a feladatnak Veszprémben megfelelni? Hol állunk ma, s mit kell tennünk e célok megvalósítása érdekében? Erről szól a következő néhány fejezet.

3. Az idősügyi koncepció elkészítésének módszertana

Arra törekedtünk, hogy a rendelkezésünkre álló időben a lehető legteljesebben összegyűjtsük és feldolgozzuk azokat az országos és helyi dokumentumokat, amelyek relevánsak a veszprémi idősügyi koncepció és stratégia elkészítéséhez. Ezeket tartalmazza a koncepció végén felsorolt forrásjegyzék.

Legfontosabb módszerünk, hogy fókuszcsoportokat szerveztünk azok részvételével, akik kompetensek egy-egy témában, illetve akik munkájuk során kapcsolatba kerülnek idősekkel, továbbá, akik hivatásszerűen segítik őket. Megkérdeztük a veszprémi idősügyi tanács tagjait, az önkormányzati képviselőket és tevékenységi területenként több szakértőt. Ha témák szerint vesszük sorra

⁵ Veszprém város gazdasági stratégiája, 6-7- o.

interjúalanyainkat: közművelődés, egészségügy, idősellátás, karitatív szervezetek, közbiztonság, és még sorolhatnánk. Sok hasznos információt nyújtott az idősklubokban történt felmérés, amelyet Szent József összegzett és bocsájtott a rendelkezésünkre. Továbbá figyelembe vettük az idősek helyi szervezeteinek, főleg a klubmozgalomnak évtizedekre visszanyúló eredményeit.

Felhasználtuk Fehér Tibor és Kissné Lovasi Mária előzetesen készített tervezetét is. A Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola harmadéves szociális munka szakos hallgatói a szociális kutatás c. kurzus keretében Veszprém városrészeit járták be és gyűjtöttek megadott szempontok szerint információt. A megkérdezett, információt adó személyeket és szervezeteket szintén felsoroljuk a forrásjegyzékben. Ezúttal is megköszönjük hozzájárulásukat az anyag elkészítéséhez.

Igyekeztünk az idősügy szempontjából fontos értékekre, a feladatra koncentrálni, s távol tartani magunkat az aktuális politikai érdekektől. Meggyőződésünk ugyanis, hogy a távlati koncepciók és stratégiák csak választási ciklusokon átnyúlóan érvényesülhetnek, valósíthatók meg.

4. A Veszprémben élő idősek demográfiai jellemzői

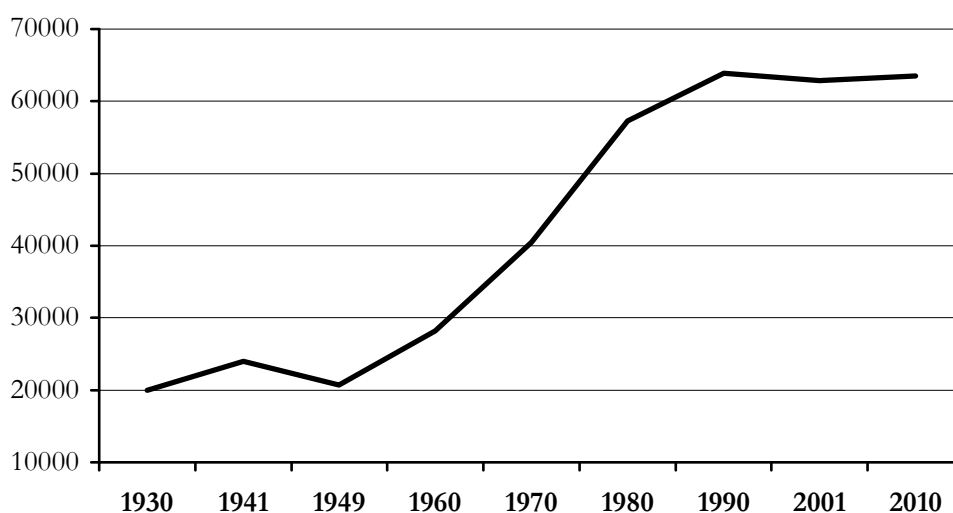
Ebben a fejezetben alapvetően a veszprémi idős népességet érintő fontosabb, a koncepciót megalapozó demográfiai folyamatokat elemezzük, a tendenciák felvázolására törekszünk három metszetben (múlt, jelen, jövő). Az értékeléshez elkerülhetetlen az összehasonlítás egyfelől az országos, másfelől a hasonló helyzetű, funkciójú városok (megyei jogállás) adataival.

Az adatokat elsősorban a népszámlálások Veszprém megyei köteteiből, különféle statisztikai tanulmányokból, valamint a veszprémi polgármesteri hivatal népességnyilvántartó csoportjától gyűjtöttük. A távolabbi prognózishoz Hablicsek László demográfus elemzésére támaszkodtunk.

A veszprémi népesség számának alakulása

A mai helyzet kialakulásának előzménye dióhéjban: a két háború közötti kb. 20 ezres kisvárosból napjainkra 60-70 ezer fős középváros lett, nagyjából migráció eredményeképpen. A megyeszékhely iparosítása a hatvanas évektől gyorsult fel és tartott a 80-as évek végéig. A 90-es évek népességi adatai meghatározóan a lélekszám stagnálását mutatják, az 1993-as csúcs 65.789 fő, majd 1997-ig lassú csökkenés, 1999-ben ismét kismértékű növekedés történt, azonban meghatározó tendencia a stagnálás. Ebben szerepet játszik a szuburbanizáció, a város iparának átstrukturálódása és az öregedés is.

1. sz. ábra: Veszprém népességének alakulása

A lakónépesség száma 1930-ban 19.991 fő, 1941-ben 24.025, 1949-ben 20.682, 1960-ban 28.222, 1970-ben 40.415, 1980-ban 57.249, 1990-ben 63.867, 2001-ben 62.851, 2010-ben 63.474 fő.

Veszprém állandó lakossága (58.108) és lakónépessége (63.474 fő) 2010-ben körülbelül 5 ezer fővel eltér a lakónépesség javára. Ez a többlet a diákváros jellegből fakad, a tartózkodási helyként (ideiglenesen) bejelentett egyetemisták a statisztikában fiatalító tényezőként szerepelnek, 21-31 évesek. Többségük csupán átmenetileg, néhány évig él Veszprémben.⁶

⁶ A VMJV Polgármesteri Hivatal Népességnyelvántartási Csoport közlése alapján

Nézzük meg, hogy miként alakult az elmúlt 60 évben az életkorcsoportok aránya.

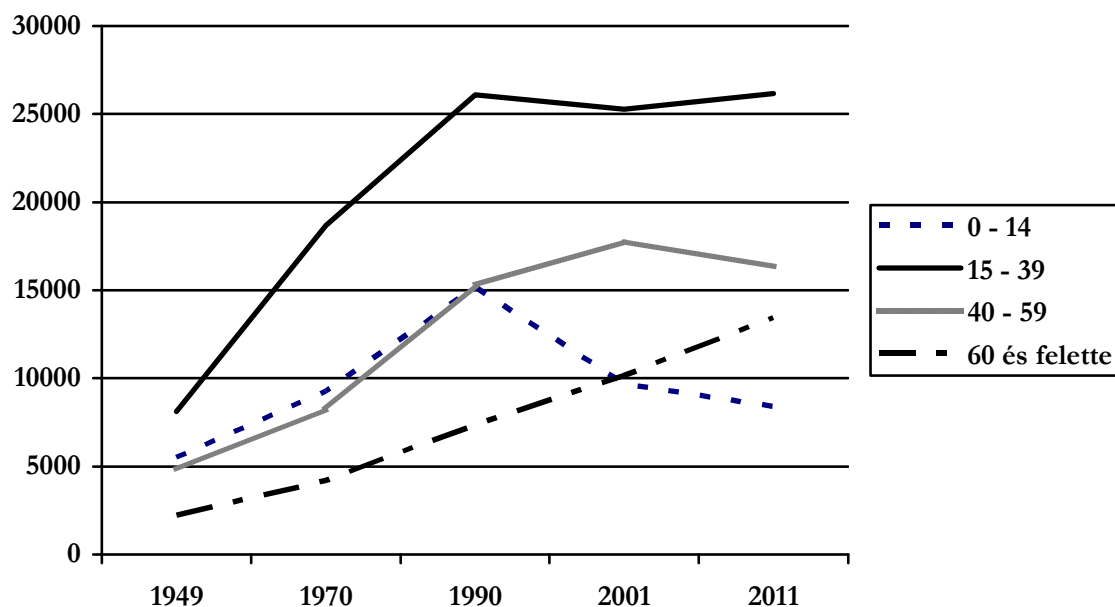
**1. sz. táblázat: Lakónépesség életkor szerinti megoszlása Veszprémben
1949 és 2011 között**

Év	Összes lakos fő	0 - 14 éves		15-39 éves		40 - 59 éves		60 - X éves	
		fő	%	fő	%	Fő	%	fő	%
1949	20.682	5521	26,7	8121	39,3	4819	23,3	2221	10,7
1970	40.415	9281	23,0	18690	46,2	8231	20,4	4213	10,4
1990	63.867	15147	23,7	26079	40,8	15289	23,9	7352	11,5
2001	62.851	9684	15,4	25257	40,2	17765	28,3	10145	16,1
2011	64.339	8400	13,0	26163	40,7	16340	25,4	13436	20,9

Forrás: a szerzők a KSH adatai alapján

Az életkor csoportok közül nézzük meg, hogy mennyien vannak a 65 éven felüliek (65-X éves). Összesen 9676-an, kerekítve tíezren, ami a népesség 15%-a. Tíz évvel korábban, 2001-ben kevesebben voltak (7186 fő), akkor a népesség 11,4%-a.⁷

2. sz. ábra: Veszprém lakosságának életkor csoportjai 1949-től 2011-ig

⁷ Népszámlálás 2001, 6. Területi adatok 6.19 Veszprém megye II. kötet, Budapest, 2002. 125.o.

A korstruktúra az 1950-es években a legfiatalabb, ekkor a legmagasabb a 0-14 éves korosztályok aránya, másfelől szinte legalacsonyabb a 60 fölöttieké. A gyermekkorúak több mint egynegyedes (26,7 %) részvétele a teljes lakónépességben az évek során 13 százalékra apadt. Arányuk a 80-as években még 23 százalékos, majd a rendszerváltás utáni időszakban rapid módon csökkent. Másfelől 1990-től már jelentősen kisebbedik a 15-39 évesek aránya is, és kis mértékben emelkedni kezd az időseké. Ugyanekkor a középkorosztály (15-39 évesek) létszámaránya még változatlan.

Milyen okok játszottak közre abban, hogy megindult a népesség előregedése, s vajon milyen ütemben fog folytatódni? A városi népesség tudatos növelésének indítékai jól ismertek: a szocialista iparosítás és várospreferáló, központilag újraelosztásos (redisztributív) politikai rendszer működésének eredménye, amely - ha eltérő mértékben is - de valamennyi megyeszékhelynek kedvezett a fejlesztési források elosztásában. Veszprém népességnövekedése nagyobb mérvű volt az északnyugat- dunántúli megyei jogú városokénál, de az országos átlaghoz képest is. Ennek elsődleges oka a honvédség helyi katonai alakulatainak erőteljes bővítése.

A 70-es években magas, 20 ezrelék fölötti élve születési arányok alacsony halálozással (8 - 10 ezrelék) párosultak, amit még növelt a nagyarányú vándorlási többlet. A munkához és a lakáshoz jutás lehetősége - és a szép környék - erősen vonzotta a mobil, fiatal népességet.

A nyolcvanas években az országos tendenciához hasonlóan, bár annál valamivel kisebb mértékben csökkent az élve születések száma, a halálozásé stagnált, egyúttal jelentősen lecsökkent a vándorlási nyereség, ugyanis felerősödött a közeli falvakba költözés. Ez a tendencia a kilencvenes években tovább folytatódott. Néhány adat ennek illusztrálására.

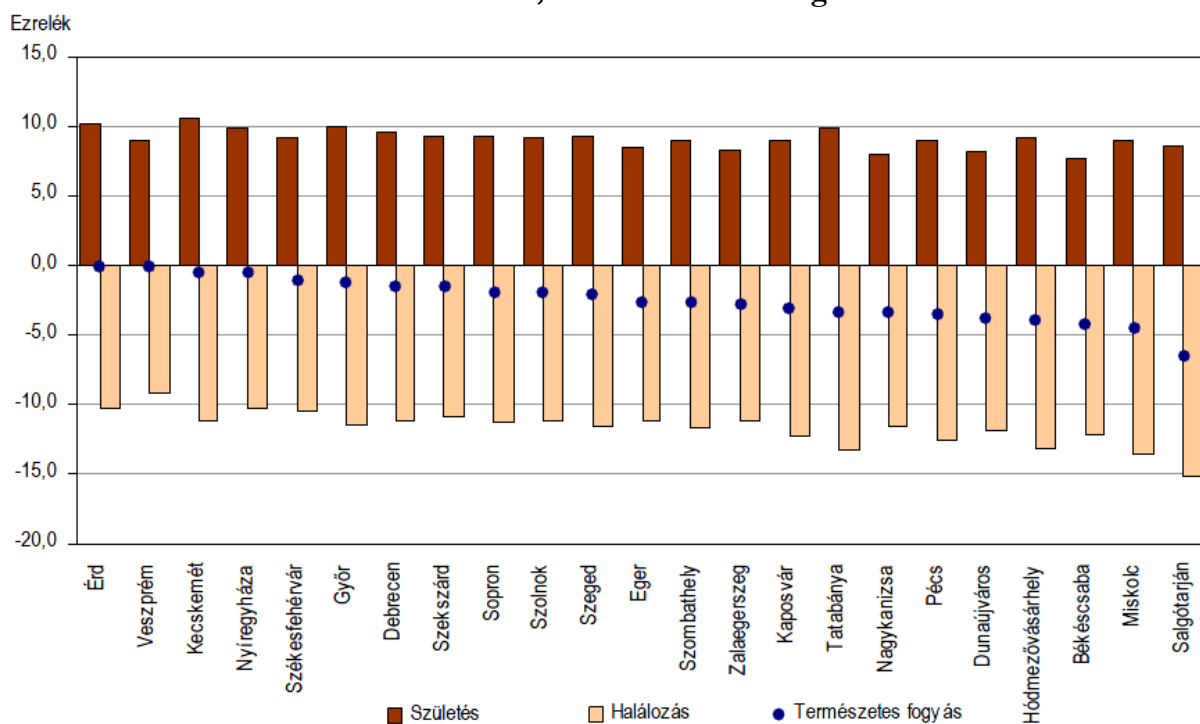
2. sz. táblázat: Élveszületés, halálozás, természetes szaporodás Veszprémben (1991-2011)

Év	Veszprém lakónépessége (fő)	Élveszületés (fő)	Halálozás (fő)	Természetes szaporodás, fogyás (fő)	Tényleges szaporodás, fogyás (fő)
1991	64727	843	478	365	
1994	64672	686	539	147	
1997	63319	569	586	-17	
2001	62090	452	565	-113	-1011
2004	61470	541	537	4	-687
2007	62023	577	602	-25	535
2010	63898	540	600	-60	448

Forrás: a szerzők a KSH adatai alapján

A népességalakulást három tényező alakítja, a születési ráta, a halálozási ráta és a migrációs vagy vándorlási folyamatok. A megyei jogú városokban 2010-ben átlagosan 8,6 élveszületés jutott, ami az országos átlagnál alig kevesebb. Veszprémben 2001 és 2010 között 3 év kivételével mindig magasabb volt (2008-ban 10,2, 2009-ben 11,0) a megyei jogú városok átlagánál, azonban a népesség reprodukciójához jóval többre lenne szükség. A veszprémi ezer főre jutó halálozási adatok kifejezetten kedvezőek a 23 megyei jogú város között, tíz ezrelék alatti. A születési és halálozási adatokból számított természetes fogyás Érden és Veszprémben a legalacsonyabb. A vándorlási adatok ingadozóak, de az utóbbi tíz év átlaga alapján vonzó városnak bizonyult Veszprém.

3. sz. ábra: Az élveszületések és a halálozások ezer lakosra jutó száma a megyei jogú városokban, 2001–2010 évek átlaga

Forrás: Megyei jogú városok, KSH, 2012, 6. o.

A jelenlegi szülési apály az általános közérzeti, gazdasági okok mellett összefügg a párkapcsolati szokások és a gyermekvállalási stratégiák változásával is.

Az országos helyzethez hasonlóan Veszprémben is csökken a házasságkötések száma és nő a válásoké.

Nem és korstruktúra

Köztudott, hogy Magyarországon a kedvezőtlen férfi mortalitás miatt egyértelmű nőtöbbség van, különösen a városokban. Veszprémben 1995-ben a népesség 51,6 százaléka, 1999-ben 52,1, 2011-ben 53,32 százaléka nő. A Habclicsek -féle előrejelzés szerint ez a tendencia folytatódni fog, 2020-ra Veszprém népességének 53,6 százaléka lesz nő, ami azt jelenti, hogy ezer férfira 1156 nő fog jutni.

A 3. számú táblázatban látható, hogy a fiatal korcsoportokban még meglévő kismértékű férfitöbbség később (50-54 év) megszűnik, s az idősebb korcsoportokban erőteljesen megnő a nők aránya, már ma a 60 év felettiéknél a férfi - nő arány 39,4 és 60,6 %, ami az átlagtól való erős tíz-tíz százalékos eltérés a nők javára.

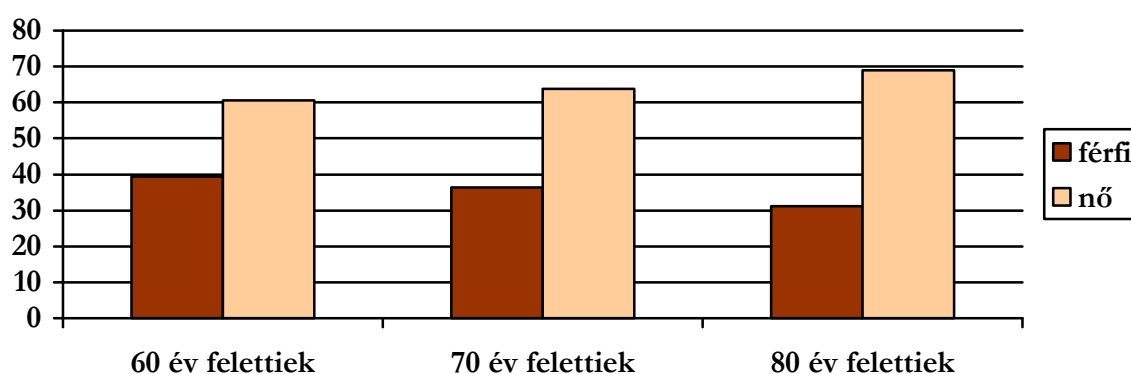
3. sz. táblázat: A lakónépesség nem és életkor szerint a megyeszékhelyen, 2011. január 1.

Korcsoport, éves	Férfi		Nő		Összesen	
	fő	%	fő	%	fő	%
0–4	1 537	5,1	1 503	4,4	3 040	4,7
5–9	1 451	4,8	1 405	4,1	2 856	4,4
10–14	1 306	4,3	1 198	3,5	2 504	3,9
15–19	2 040	6,8	2 146	6,3	4 186	6,5
20–24	2 872	9,5	2 913	8,5	5 785	9,0
25–29	2 449	8,1	2 555	7,5	5 004	7,8
30–34	3 105	10,3	3 076	9,0	6 181	9,6
35–39	2 475	8,2	2 532	7,4	5 007	7,8
40–44	2 111	7,0	2 207	6,4	4 318	6,7
45–49	1 690	5,6	1 814	5,3	3 504	5,4
50–54	1 738	5,8	2 198	6,4	3 936	6,1
55–59	2 056	6,8	2 526	7,4	4 582	7,1
60–64	1 608	5,3	2 152	6,3	3 760	5,8
65–69	1 335	4,4	1 870	5,5	3 205	5,0
70–74	941	3,1	1 489	4,4	2 430	3,8
75–79	752	2,5	1 202	3,5	1 954	3,0
80–84	418	1,4	778	2,3	1 196	1,9
85–89	165	0,5	500	1,5	665	1,0
90–	66	0,2	160	0,5	226	0,4
Összesen	30 115	100,0	34 224	100,0	64 339	100,0

Forrás: Veszprém megye Statisztikai Évkönyve, 2011. KSH

A 70 év felettek körében ez az arány még tovább torzul, 63,7 százalékos a nőké és 36,3 százalék a férfiaké. 80 év felett Veszprémben a nők aránya 68,9 %, a férfiaké csupán 31,1.

4. sz. ábra: A férfiak és nők aránya az idős korcsoportokban Veszprémben 2011-ben (%)

Ami a későbbi tendenciákat illeti, 3-5 éven belül lényeges változások nem várhatók, a hosszabb távú stratégiai tervezéshez azonban fontos tudni, hogy a szakemberek által készített prognózisok szerint az előregedés 2020-ra válik

aggasztóvá. 2015-ig Veszprém fiatalabb korstruktúrájú, mint Veszprém megye városai, vagy az ország megyei jogú városai.

Veszprémben Hablicsek számításai szerint az öregedési index 1980-ban 34, 1990-ben 49, 1995-ben 67, 2000-ben 80, 2010-ben (nála még előrejelzésként, hipotetikusán) 112 és 2020-ban 157. Veszprém megye többi városában az idősödés mértéke 2010-ig még kedvezőtlenebb, gyorsabb. Az ország megyei jogú városaiban, 2010 után is, Veszprémhez képest rosszabb a helyzet.⁸

A megyei jogú városokról 2012-ben megjelent tanulmány szerint ugyanebben az évben az öregedési index értéke Veszprémben 115,3, ami a Veszprém megyei városokhoz képest (127,2) kedvezőbb. De jobb a 23 megyei jogú város átlagánál is (118,0).

A születéskor várható élettartam Magyarországon az utóbbi években javult, 2008-ban a férfiaké 69,8, a nőké 77,8 év volt, ami 5-6 évvel alacsonyabb, mint az Európai Unió nyugati államaiban. Magyarországon a 65 éven felüliek várhatóan hátralevő életükben csupán 30-40 százalékban számíthatnak korlátozásmentes évekre, 20-30 százalékuk évei lesznek tartós, krónikus betegségtől mentesek, s mindössze 6-7 százalék számíthat jó, vagy nagyon jó állapotban eltelő évekre.⁹ A nyugat - európai országokban ennél sokkal kedvezőbbek a kilátások.

Tendenciák:

- Az utóbbi évtizedekben felerősödött a veszprémi népesség elöregedése. A népesség struktúráján belül csökkent a fiatal korcsoportok aránya, s nőtt az időseké.
- A jelenlegi szerkezet az elkövetkező néhány évben lényegesen nem változik, számottevő elmozdulás 2020 körül várható, 2015-ig a referencia városokhoz képest valamivel kedvezőbb helyzet prognosztizálható.

⁸ Hablicsek számításaiban az idős korosztály a 60-X évesek, később a számítás megváltozott, 65-X-re módosult, a megyei jogú városokról készült elemzésben már ez szerepel.

⁹ Idősügyi Nemzeti Stratégia, 2009. 21.o.

- Veszprémben is számottevő nőtöbblet van, különösen a hatvan feletti korcsoportokban. Ebben szerepe van a férfiak magasabb mortalitásának és a születéskor várható alacsonyabb életeresélyeknek.
- Magas Veszprémben is a válási arány, csökkenőben a házasodás, új együttélési formák és gyermekvállalási stratégiák jelentek meg, illetve szélesednek (pl. első gyermek születési időpontjának kitolódása a 30-as évekre, a svéd és amerikai modellek széleskörű elterjedése, átvétele).

5. Az idős emberek életminőségét célzó prioritások

Veszprém Város Önkormányzata Idősügyi Konceptiójában az alábbi prioritások meghatározásával, azok ütemszerű megvalósításával kíván hozzájárulni a városban élő idős népesség életminőségének fenntartásához, javításához, társadalmi integrációjához, társadalmi részvételük megőrzéséhez:

1. Az idősek biztonságának megőrzése, javítása

- Az időskori jövedelembiztonság megteremtése
- Fizikai és mentális egészség megőrzése, egészségfejlesztés
- Szociális szolgáltatások biztosítása
- Balesetvédelem
- Közbiztonság javítása
- Jogbiztonság fenntartása

2. Az idős ember önállóságának elősegítése

- Idősbarát lakókörnyezet, idősbarát városfejlesztés
- Idősbarát közlekedési környezet kialakítása
- Az idősek otthonaikban maradását segítő szolgáltatások fenntartása
- Idősek munkavállalásának támogatása
- Az idősek élethosszig való tanulásának támogatása, a digitális tananyagok hozzáférhetőségének biztosításával

3. Társas kapcsolatok támogatása

- Szabadidő eltöltés támogatása, kulturális szolgáltatások biztosítása
- Községi terek városrészenként
- Civil szervezetek támogatása

4. Az idős emberek, mint erőforrás

- Generációk közötti kapcsolatok erősítése
- Önszolgáltató csoportok létrehozása, támogatása

5. Tájékoztatás és érdekképviselet javítása

- Szemléletváltás elérése az idősödés megítélését illetően
- Idősügyi referens megbízása
- Idősügyi Tanács munkájának segítése
- Pénzügyi alap az idősügyi szervezetek tevékenységének támogatására
- Médiamunka, kiadványok támogatása

6. Az idősek biztonságának megőrzése, javítása

Az idősek biztonságának megőrzése széleskörűen foglalja magába mindazon intézkedéseket, amelyek célja az idősek jövedelembiztonságának-, fizikai és mentális egészségének fenntartása, továbbá a szociális biztonság, közlekedésbiztonság, közbiztonság, jogbiztonság és balesetbiztonság megteremtése.

6.1. Jövedelembiztonság

A jövedelembiztonság fenntartása a szükségletek kielégítésének alapja: a lakhatási feltételek megteremtésének, az egészségügyi szükségletek biztosításának, a megfelelő rekreációs lehetőségek kihasználásának, a társas kapcsolatok fenntartásának alapvető feltétele.

Megyei szinten 2011 januárjában a nyugdíjban, járadékban részesülők népességén belüli aránya az országos átlaghoz (29 %) közelít: 28,5 %. A Központi Statisztikai Hivatal Nyugdíjasok, nyugdíjak 2011. szeptemberi jelentéséből kiderül, hogy 2011

év elején az átlagos havi nyugdíjak és járadékok összege Veszprém megyében közelítette meg leginkább a nettó keresetek átlagos összegét.¹⁰ (Magyarországon a havi nyugdíjak és járadékok átlagos összege a nettó jövedelmek 63 %-a, ezzel szemben Veszprém megyében ugyanez az arány a 80 %-hoz közelít.) Az ellátások havi átlaga megyénkben 90,6 ezer forint, míg az ország összes megyéinek átlaga 84 ezer forint körüli volt.

Veszprém városában a nyugdíjszerű ellátásba részesülők száma 2010 – ben 15.971 fő. Ebből saját jogú nyugdíjas 14.515 fő. Az átlagos nyugdíj 110.926 forint.

Összességében megállapítható, hogy a nyugdíj kifizetések szempontjából megyénkben és Veszprémben kedvezőbb a helyzet, mint az országban általában.

A 65 éven felüliek ingyenes utazási lehetősége szintén óriási segítség a nyugdíjasok számára.

A hosszú élet munkájának, eredményeinek elismerése céljából bevezetésre került a szépkorúak jubileumi köszöntése és juttatása. A 90. életévüket betöltötték 90 000, a 95. életévüket betöltötték 95 000, a 100. életévüket betöltötték 100 000 Ft egyszeri juttatásban részesülnek. A népességnyilvántartás 2012–es adatai alapján a következő 10 évben városunkban 465 férfi és 1004 nő érheti meg, hogy részesülhessen ezekben a juttatásokban.

A magyarok 58 %-a nem takarékoskodik nyugdíjas korára.¹¹ Az adatok azt mutatják, hogy a lakosság egy jelentős része nincs tisztában a különböző előtakarékosági és öngondoskodási lehetőségekkel. A következő években még több figyelmet kell fordítani a még nyugdíjazás előtt állók nyugdíjismereteinek bővítésére, nyugdíjtudatosságuk kialakítására. El kell érni, hogy a jelenleg aktív korosztály ne kerüljön a nyugdíjazása után nehéz anyagi körülmények közé, például, mert a szürke gazdaságban szerzett jövedelmet.

¹⁰Nyugdíjasok, nyugdíjak 2011, KSH 2011 szeptemberi jelentése, <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/orsz/nyugdij/nyugdij11.pdf>

¹¹A magyarok 58 %-a nem takarékoskodik nyugdíjas korára, 2012, április, Piackutatások.hu, <http://www.piackutatasok.hu/2012/05/gfk-magyarok-58-szazaleka-nem.html>

A szegénységi kockázat a nyugdíjasok körében kisebb, ennek ellenére kiemelten fontos célkitűzés, hogy a rászoruló nyugdíjasokat segítsük a nekik járó támogatások hozzáféréséhez.

A rászoruló időskorú személyek szociális biztonságának megteremtését meghatározóan az Önkormányzat szociális ellátó rendszere biztosítja.

Veszprémben sok nyugdíjasnak jelent gondot a magas rezsiköltségek fizetése. A 2011. májusi Hírlevélre beérkezett javaslatok 98 %-a tesz említést arról, hogy túl magas a szemétszállítási díj. Hasonlóan magas arányban (a javaslatok 95 %-ában) panaszkodnak a magas rezsiköltségekre és gyógyszerköltségekre.

Célok, feladatok

Az idős emberek anyagi biztonságát segítő intézkedések fenntartása, lehetőség szerint körének bővítése:

1. Olyan tömegkommunikáció kialakítása, amely növeli a generációk közötti szolidaritást, a nyugdíjba vetett bizalmat, motiválja a nyugdíjrendszer működtetésével járó kötelességvállalást.
2. Tájékoztatni kell a nyugdíjazás előtt álló generációkat a pénzügyi szektor által kínált öngondoskodási formákról (megtakarítások, életjáradék, életbiztosítás, stb.), motiválni az ezekben való részvételt.
3. Díjfizetési kedvezmények bevezetése alacsony jövedelemmel rendelkező idősök számára. (Például a szolgáltatókkal együttműködve kedvezmények/támogatások bevezetése a rászoruló idős emberek számára.)
4. A már bevezetett díjfizetési kedvezmények (uszodák és sportlétesítmények mérsékelt használati díja, nyugdíjas kedvezmények a múzeumi belépőknél, a helyi járat bérlet, színház bérlet, stb.) megőrzése.
5. A kedvezmények mellett továbbra is törekedni kell az ingyenes szolgáltatások fenntartására, bővítésére (sport, kulturális).
6. Az önkormányzat rászorulóknak nyújtott pénzbeli és természetbeni juttatásának fenntartása és fejlesztése. (A 2005-ben elfogadott, kétévente felülvizsgálatra kerülő Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió részletesen tartalmazza az Önkormányzat szociálpolitikai fejlesztési elképzeléseit.)

7. A rászoruló nyugdíjasokat segíteni kell a nekik járó támogatások hozzáféréséhez (tájékoztatassuk őket a támogatásokról, tegyük egyértelművé számukra az igénylés feltételeit, módját, stb.).
8. Igényként merült fel, hogy több helyen működjön termelői piac a városban.
9. Pénzügyi intézetekkel összefogva ki kell dolgozni egy élet- és balesetbiztosítással kombinált előtakarékosági formát a temetések megfinanszírozására.
10. A hulladékszállítási díj kifizetése nagy terhet jelent az idős korosztály számára, ezért a szolgáltatókkal együttműködve, önkormányzati segítséggel, törekedni kell a rászorultsághoz kötött kedvezmény bevezetésére.

6.2. Fizikai és mentális egészségbiztonság

Az OECD 1998-as definíciója és a WHO által kiadott Aktív Időskor (Active Ageing- Policy Framework) dokumentuma egyértelműen meghatározzák a legfontosabb célt, irányvonalat, miszerint az időseket képessé kell tenni arra, hogy aktívak maradjanak a társadalomban és a gazdaságban egyaránt. Ennek előfeltétele, hogy az idősek minél hosszabb időt töltsenek egészségben, amely egyaránt jelent fizikai, mentális és szociális jóllétet. Már a definíció is kifejezi, hogy elengedhetetlen több szektor együttműködése ezen a területen. A cél elérése érdekében a megelőzésre kell koncentrálni, mely biztosítja, hogy az idősek minél tovább tudjanak önellátóak lenni, fizikailag és mentálisan egyaránt. Az önellátó képesség elvesztése esetén pedig az időszakos, illetve tartós ápolás (amely elsősorban otthoni ellátást jelent) megszervezésére van szükség.¹²

A felnőtt lakosság egészségügyi alapellátása Veszprémben kellő mértékben kiépült, összesen 25 háziorvos és 14 fogorvos látja el a körzeteket. A háziorvosok

¹² vö. Gyarmati Andrea: Aktív időskor: új paradigma a II. világháború utáni európai szociálpolitikában. Kapocs VIII. évf. 1. szám

életkora vegyes képet mutat, találhatunk nyugdíjas korúakat, de jelentős számban fiatalabbakat is.

A koncepció kidolgozása során a házi orvosok egyharmadával, 9 házi orvossal készült interjú. A beszámolók alapján látható, hogy átlagosan a körzetekben 30 - 40% a 60 év feletti betegek aránya. Az ellátottak között városrészenként érezhető különbségek vannak foglalkozás és korosztály szerint. Például a katona nyugdíjasok száma túlreprezentált a 75 év feletti körében a Haszkovó lakótelepen. Az általánosnak vélt ismerettel szemben csökkent az idősek száma a Dózsa városban.

A házi orvosok szerint a legjellemzőbb megbetegedések a veszprémi idősek körében az alábbiak:

1. hipertónia (magasvérnyomás),
2. cukorbetegség,
3. mozgásszervi betegségek (reuma, ízületi gyulladás, ízületi kopás, krónikus gerincprobléma, hátfájás, csontritkulás),
4. koleszterin és egyéb vérzsír-rendellenességek,
5. krónikus depresszió,
6. daganatos betegségek,
7. emésztőszervi betegségek,
8. szembetegségek,
9. asztma, krónikus hörghurut.

Jellemző, hogy egy idős beteg egyszerre 2-3 krónikus betegségben szenved (polimorbiditás). Az életkor növekedésével egyre gyakoribb a baleset okozta sérülés (fejsérülés, combnyaktörés, alkartörés, stb.). Egyértelműen növekszik a demens tünetekkel rendelkezők száma, amelynek részben oka különböző betegségek megléte.¹³

¹³ A demencia magyarul szellemi leépülést, elbutulást jelent. Tünetről van szó, amelyet különböző betegségek (Alzheimer-kór, vaszkuláris típusú demenciák, stb.) okozhatják.

A várható élettartam növekedésének következtében több a demens beteg, azonban megfelelő kezelésük nem megoldott. A depressziós tünetegyüttes¹⁴ gyakoriságának országos felmérése alapján Veszprém megye jó helyzetűnek mondható, azonban a háziorvosok szerint az enyhefokú depresszió kissé növekszik az idősek körében is. A súlyos depressziót nem tartják jellemzőnek ennél a korosztálynál.

Az idősek gyakran vesznek igénybe - különböző marketing fogásoknak köszönhetően, magas áron - kétes, nem megbízható készítményeket, terápiákat. Vannak olyan alternatív gyógymódok, amelyeket néhány háziorvos viszont elfogad, jó értelemben vett placebo hatásuk miatt.

Ismert, hogy a betegségek kialakulásában elsődleges a szerepe az életmódnak, ennek kapcsán a háziorvosok a következő helytelen szokásokat látják az idős betegek körében: mozgásszegény életmód, helytelen táplálkozás, kevés folyadék, gyógyszeresedés pontatlansága, túlzott foglalkozás a betegségekkel, kevés a tartalmas elfoglaltság (pl. olvasás, hobby, közösségi élet hiánya).¹⁵

A háziorvosi szolgáltatás fontos feladata a másodlagos megelőzés. A rendszeres háziorvosi vizsgálatok mellett a különböző rizikófaktorok ellenőrzésének és a szűréseknek is helyet kell kapniuk. A kampányszerű szűrő programok helyett a háziorvosok a helyben végzett vagy megfelelő szakellátás keretén belüli szűréseket tartják hatékonyaknak, de a magas napi betegforgalom mellett (napi 30-40 fő) ennek a megvalósulása nem kielégítő az orvosok és az idősek szerint sem.

A harmadlagos megelőzés: további állapotromlás megelőzése, gyógyászati segédeszközökkel való ellátás, rendszeres gondozás, szükség esetén intenzív rehabilitáció. A szakápolást igénylő betegeknek a háziorvosok többnyire javasolják a Tb által finanszírozott otthonápolást. Elsősorban a városban működő otthonápolási Bt-kenél rendelik meg a szolgáltatást, amelyekkel többnyire elégedettek. Legtöbb orvos ismeri az otthoni hospice szolgáltatást (Fehér Galamb

¹⁴ depressziós tünetegyüttes: egy olyan negatív érzelmi állapot, amelynek legfontosabb jellemzői a tehetetlenség, kontrollvesztés érzése, mások iránti érdeklődés csökkenése, döntésképtelenség, a jövő reménytelenségének érzete. (Kopp, 2001)

¹⁵ Egészségünket befolyásoló tényezők (WHO szerint): környezet 19%, egészségügy 11%, genetika 27%, életmód 43%

Hospice Alapítvány), de betegek körében még kevésbé elfogadott az ilyenfajta segítségnyújtás. Vannak házi orvosok, akik a szolgáltatás lelki segítségnyújtás részét nem érzik elégségesnek. Önellátási képesség elvesztése esetén az orvosok többsége az asszisztenseikkel együtt igyekszik tájékoztatást nyújtani a szociális ellátásokról a betegek és a hozzátartozóknak, ha segítséget kérnek.

Nehézségek, hiányok

- A körzetek túlterheltek, magas a napi betegforgalom. Az asszisztencia kevés a másodlagos és a harmadlagos megelőzés ellátására. (Adott körzethez tartozók száma átlagosan 1700-2200 fő között van.¹⁶ Az esetek száma átlagosan 1400, amely szám más megyeszékhelyekhez képest kedvező.¹⁷)
- A váltásban működő rendelők esetében az orvosok szerint kevés az idő arra, hogy az egészségügyi személyzet a tájékoztatási és szűrési feladatokat is ellássa, illetve a finanszírozási keret sem áll rendelkezésre.
- A demens betegeknel gondot jelent, hogy nehezen vagy egyáltalán nem alakul ki a betegségtudat. Többnyire későn kerülnek orvoshoz. A hozzátartozók is nehezen fogadják el, hogy pszichiáterhez kell vinni a családtagot. Gond az is, hogy Veszprémben csak egy szakorvos van, aki felírhatja a súlyos demencia kezeléséhez szükséges gyógyszert. A rendszer túlterhelt.
- A szociális területen demens betegeknel hiányzik a nappali ellátás, illetve a bentlakásos intézményeknel a hosszú várakozási idő nehezíti, hogy minél hamarabb jussanak 24 órás felügyelethez.
- A depressziós tünetegyüttes felismeréséhez, kiszűréséhez szintén kevés a meglévő rendelési idő, illetve a házi orvosok kevés ismeretet kapnak a tanulmányaik során ebben a témakörben. Kevés a pszichiáter szakorvos, és a gyógyszeres kezelések mellett többnyire hiányoznak pszichoterápiás kezelések. Súlyos probléma, hogy Veszprémben nincs pszichiátriai osztály, illetve rehabilitáció, így a betegek elszigetelődése még erőteljesebb más megyeszékhelyekhez képest.

¹⁶ A megkérdezett házi orvosok adatai alapján.

¹⁷ Megyei jogú városok, KSH 2012. július, 17.o. 15. ábra

- A házi orvosok életmóddal kapcsolatos tanácsadási gyakorlata eltérő mértékű. Az orvosok időhiányra, túlterheltségre hivatkozva nehezen tudják ezen kötelezettségeiket teljesíteni. Nehezítő tényező, hogy az időseknél a rögzült szokásokat nehezebb megváltoztatni.
- Az egészségügy és a szociális szféra kapcsolatát nézve a házi orvosok egy része úgy véli, elégséges információval rendelkezik a szociális területről, de kevésnek találja a szociális alapú, térítésmentes szolgáltatásokat. Több házi orvos szerint viszont nem elégséges az információáramlás a szociális szféra részéről. Nagy probléma a városban az átmeneti gondozást nyújtó intézmények és az ápolási osztály hiánya. A várpalotai, zirci, sümegi megoldások nem segítik elő az idősek minél tovább otthon maradását, hozzátartozói segítségnyújtás aktivizálását. A piaci alapú szolgáltatásokat a szociálisan rászoruló betegek nem tudják igénybe venni.
- A bentlakásos idős otthonok házi orvosai azt mondják, hogy a bent lévők, sokkal több betegséget észlelnek magukon, többet panaszkodnak, annak ellenére, hogy helyben biztosított számukra az egészségügyi ellátás. Nagyon fontos, hogy az idős emberek élete értelmet kapjon a mindennapokban, ehhez szükséges, hogy a környezetükben kapják meg a szakszerű segítségnyújtást.
- Egyre erőteljesebb az idősek elmagányosodása. A hozzátartozóknak térbeni távolság vagy éppen a megélhetésük biztosítása miatt nincs idejük a minőségi kapcsolattartásra. Erősödő tendencia a gyermekek külföldi munkavállalása.
- A gyógyszer receptek kiváltása főleg az alacsony nyugdíjjal rendelkező nyugdíjasok számára jelent gondot.
- A fogászati ellátásban probléma, hogy nincs szabad orvosválasztás és a Tb előírások miatt az idősek kevés minőségi szolgáltatást tudnak igénybe venni.
- A társ elvesztése mentálisan, fizikailag és anyagilag egyaránt megrendíti az idős embereket.

Jó gyakorlatok

- Vannak olyan házi orvosok, akik szisztematikusan összegyűjtik a betegséghez kapcsolódó életmódbeli változtatást javasoló tájékoztatókat, prospektusokat, amelyeket személyesen adnak át az érintett betegnek vagy hozzátartozójának.
- Amikor a házi orvos személyre szabottan fogalmazza meg, hogy mit tegyenek a megelőzés érdekében. Például az idős lakóhelyétől meghatároz egy célpontot, hogy oda sétáljon el naponta. Az első kimozdulásra tanácsolják: „először a lépcsőn felfelé menjen, mert onnan biztos, hogy vissza is tud jönni”. Ezeket a konkrét tanácsokat szívesebben megfogadják az idősek, mint az általános felszólítást, például, hogy „mozogjon többet”.
- „Töltsön egy órát a házi orvosával!” vállalkozás, amelynek lényege, hogy a házi orvos a beteg kártonja és leletei alapján kivizsgálási tervet készít, amely életviteli tanácsadást és szűrővizsgálatok előírását is tartalmazza. A hosszú távú gondolkodást segíti elő, amelyben a prevenció valóban meg tud valósulni.
- A Városi Önkormányzat (képviselői kezdeményezésre) kondicionáló gépeket bocsátott az idősek részére, amelyet ingyenesen vehetnek igénybe a Deák Ferenc Általános Iskolában.
- A Szenior Tanácsadók Társaságának a Tette-Kész beszélgető sorozata, amelynek a célja, hogy ismereteket, ötleteket adjon a nyugdíjas korosztálynak különböző szakemberek, előadók meghívásával.
- Az idősek klubjai kampányszerűen szerveznek egészségügyi szűréseket, programokat.
- A házi segítségnyújtásban részesülők mentális gondozását segítik elő a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola szociális munkás hallgatói laikus gyakorlatuk keretében.
- Karitatív szervezetek (Magyar Katolikus Karitás, Máltai Szeretetszolgálat) önkéntesei a saját környezetükben élő időseiket meglátogatják, egyszerűbb házkörűli munkákban segítenek, beszélgetnek velük.
- Néhány orvosi rendelő várótermében megtalálhatók a szociális szolgáltatások hirdetései.

- Jelenleg a veszprémi demens betegek egy részének a szakszerű ellátása csak a bentlakásos intézményben valósul meg. Jó példa, hogy az I. számú Idősek Otthonában próbálják a demens lakókat a gyógyszeres kezelések mellett szinten tartani napi realitás orientált gyakorlatokkal, emlékeztetést elősegítő foglalkozásokkal. (A bentlakók 65 %-ánál állapítható meg súlyos demencia.)
- A hajléktalan időskorú személyek háziorvosi ellátását a Máltai Szeretetszolgálat biztosítja.
- Az Életöröm Idősek Otthonában lehetőség van a rendszeres gyógytorna, konditerem, sószoba, szauna korlátlan használatára. Háziorvosi és szakorvosi ellátás saját rendelőben működik, komplex fizioterápiás kezeléssel.
- Nemzetközi példa van arra, hogy az egészségügyi alapellátásban is alkalmaznak külön státussal szociális munkást, aki két-három körzet alkalmazottja is lehetne. A háziorvosok ezt igényelnék.

Célok, feladatok

Az Önkormányzatnak fokozott figyelmet kell szentelnie az egészségügyi alapellátás folyamatos működtetésére, az ellátás színvonalát veszélyeztető problémák megszüntetésére.

1. A veszprémi egészségügyi alapellátási intézmény vezetője szerint a praxisok kívánatos betegszáma ezer fő. (A jelenlegi törvényi szabályozás szerint minimum 1200 fő / körzet.)
2. Javasoljuk, hogy egy rendelőt ugyanazon a napon csak egy orvos használjon, ugyanis - az orvosok jelezték – több időre lenne szükségük, főleg a tanácsadásra és a szűrővizsgálatokra.
3. A háziorvosok egyértelműen jelzik, hogy az időseknek fontos volna megadni a lehetőséget, hogy a saját környezetükben maradhassanak. Bővíteni szükséges a minőségi házi segítségnyújtást, akár önkéntesek bevonásával.
4. Több egészségügyi felvilágosító műsor, szűrőprogram igénybevételére való biztatás jelenjen meg a helyi médiumokban.
5. Javasoljuk, szervezzenek a háziorvosok helyben végezhető szűrőprogramokat a szociális terület szakembereinek és a

nyugdíjaskluboknak az összefogásával, két-három körzetenként. A szűkös források kiegészítésére célszerű szponzorokat keresni.

6. Az időskorúak jelzése alapján javasoljuk, hogy a házi orvosok a gyógyfürdőkbe való beutalás lehetőségét minél szélesebb körben ismertessék és szorgalmazzák az igénybevételét az idős betegek körében.
7. Szükséges megszervezni a házi orvosok és a szociális szolgáltatók szakembereinek kölcsönös tájékoztatását. Javasoljuk, hogy a helyi ÁNTSZ vállaljon koordináló szerepet ebben.
8. Fontos, hogy a kórházi szociális munkásokról tudjanak a házi orvosok.
9. A Szociálpolitikai és Egészségügyi Iroda készítse a házi orvosoknak egy részletes tájékoztatót a város szociális szolgáltatásairól, elérhetőségi címekkel, melyben szerepelnek az engedéllyel rendelkező civil szervezetek is.
10. Minden orvosi rendelő várótermében szükséges lenne elhelyezni szociális tájékoztatókat.
11. A képviselők saját keretük terhére továbbra is támogassák a szenior sportolási lehetőségeket, kezdeményezéseket.
12. Az Önkormányzat kezdeményezze a megyei kórház vezetőségénél pszichiátriai osztály, ápolási osztály vagy ápolási intézet kialakítását.
13. A WHO előrejelzése alapján 2020-ra a depresszió lesz a legnagyobb népegészségügyi probléma.¹⁸ A házi orvosoknál szorgalmazni kellene a Beck-féle depressziós kérdőív¹⁹ bevezetését, amely támpontul szolgálhat a házi orvosnak.
14. Ösztönözni és támogatni kell a civil szervezeteket gyászcsoporthoz létrehozására, mivel a leghatékonyabbak az önsegítő csoportok.²⁰

¹⁸ Összességében a depresszió, a mentális retardáció és a skizofrénia a világon az összes tartós korlátozottság közel 30 %-ért tehető felelőssé. Ez az arány ötször magasabb, mint a szív- érrendszeri megbetegedések okozta kiesés, illetve a daganatos megbetegedések okozta funkcióvesztés.

¹⁹ Önértékelő kérdéssor arra, hogy visszajelzést kapjon a kitöltő a saját aktuális hangulati állapotára vonatkozóan.

²⁰ Az önsegítő csoportok olyan elsődleges csoportok, amelyekben emberek társulnak hasonló gondokkal küzdve, és ezekre az egymással való személyes kapcsolatokban keresik az optimális megoldást, tagjai számára lelki támogató, védő funkciót töltenek be. Nagy a mentálhigiénés szerepe, ugyanis a betegek aktivitását váltják ki, illetve az önsegítő szervezetek támaszcsoportként is működnek – védenek a

6.3. Szociális ellátások és szolgáltatások

A rászoruló időskorú személyek szociális biztonságának megteremtését elsősorban az Önkormányzat szociális ellátó rendszere: a pénzbeli és természetbeni ellátások, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatások intézményrendszere biztosítja.

Veszprém város szociálpolitikájában és szociális gondoskodásban követendő értékek:

1. A társadalmi kohézió megőrzésének, erősítésének szándéka a szociális gondoskodás minden formáját és módját tekintve.
2. Az ellátások és szolgáltatások alapvetően a megbomlott szociális egyensúly korrekációjára hivatottak, de minden esetben és formában a beavatkozás preventív jellegét is erősíteni kell.
3. Az ágazat egész működésével erősíti és támogatja a társadalmi integrációt és csak a legszükségesebb, szakmailag indokolt esetben alkalmazza azokat az eszközöket, amelyekkel szegregációt okozhat.
4. Az ágazat működtetésébe azonos esélyekkel és feltételekkel kapcsolódhatnak be állami, önkormányzati, piaci és nonprofit szervezetek.
5. A szociálpolitika és a szociális ellátások kulcskérdése a hatékonyság és hatásosság.²¹

Pénzbeli és természetbeni ellátások

Az időskorúak szociális biztonságát szolgáló ellátásokat a városi önkormányzat az 1993. évi III. törvény és a 9/2007. (II.24.), illetve a 24/2011. (VI.30.) önkormányzati rendeletek alapján biztosítja. Ezen ellátások alapvetően két csoportba sorolhatók: a jövedelempótló és jövedelemkiegészítő ellátások. Ez utóbbi ellátásokat csak az alacsony nyugdíjjal rendelkezők vehetik igénybe.

szorongás, a depresszió, a megváltozott képességek miatti szociális izoláció kialakulása ellen. Elterjedt a betegek hozzátartozóinak, családtagjainak önszolgáltató csoportokba tömörülése is.

²¹ Fehér Tibor: Háttéranyag a veszprémi idősügyi koncepcióhoz – kézirat – 2011.

4. sz. táblázat: Időskorúakat érintő pénzbeli ellátások alakulása az igénybevevők korcsoportja szerint 2011-ben

	60 év alatt <i>fő</i>	60 év feletti <i>fő</i>	Összes <i>fő</i>
Időskorúak járadéka	0	12	12
Lakásfenntartási támogatás	1 157	209	1 366
Temetési segély	114	76	190
Átmeneti segély	126	965	1 091

Forrás: Szociálpolitikai és Egészségügyi Iroda adatszolgáltatása, 2012. júl.

Úgy tűnik, Veszprémben kevesen vannak olyanok, akik ne részesülnének valamilyen nyugdíjszerű ellátásban, ezzel függhet össze, hogy csupán 12 fő veszi igénybe az időskorúak járadékát. Ebből 8 fő hajléktalan időskorú személy, akinek a járadékát a fővárosi főjegyző folyósítja. A lakásfenntartási támogatásnál az adatokból látható, hogy jelentős az igénybevevők száma az időskorúaknál is. Jelenleg a magasabb összegű gyógyszerköltségekre az évente négyszer adható átmeneti segély vehető igénybe. A temetési segély a magas temetkezési áraknak csak a töredékét jelenti, de így is magas az igénybevevők száma.

5. sz. táblázat: Időskorúakat érintő természetbeni ellátások alakulása az igénybevevők korcsoportja szerint 2011-ben

	60 év alatt <i>fő</i>	60 év feletti <i>fő</i>	Összes <i>fő</i>
Lakásfenntartási támogatás	463	97	560
Közgyógyellátás	933	398	1.331
Köztemetés	34	8	42
Adósságkezelési szolgáltatás	23	2	25

Forrás: Szociálpolitikai és Egészségügyi Iroda adatszolgáltatása, 2012. júl.

Kimagasló a közgyógyellátásban részesülők száma az idősek körében (398 fő). Az igénybevevők közel felénél az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a 57.000 Ft-ot és a havi rendszeres gyógyító ellátásuk magas összegű.

6. sz. táblázat: Ápolási díjat igénybevevők száma

	60 év alattira igénybe vett	60 év felettire igénybe vett	Összes
Ápolási díj	51	63	114

Forrás: Szociálpolitikai és Egészségügyi Iroda adatszolgáltatása, 2012. júl.

Közvetetten időseket érintő támogatás az ápolási díj is, amely elsősorban az otthon maradást segíti elő. Sajnos az alacsony összege nem nyújt valós választási alternatívát a hozzátartozók számára. Visszalépésnek tekintethető, hogy a városi önkormányzatnak nem sikerült megtartania a korábban önként vállalt méltányossági alapon járó jogosultságot. Össztársadalmilag, erkölcsileg és gazdaságilag haszonnal járna, ha a költséges intézményi ellátás helyett többen vehetnék igénybe a megélhetést biztosító ápolási díjat. Ez viszont kormányzati intézkedést kíván.

Szociális szolgáltatások

Veszprém Megyei Jogú Város az időskorúak szociális ellátásával kapcsolatos szolgáltatásokat 2010-től a Veszprémi kistérség településeivel közös szervezetben működteti. A városban érvényesül a szektorsemlegesség, ugyanis a kistérségi szervezet mellett jelentős számban található civil és egyházi szervezeteket, elsősorban a házi segítségnyújtás és szakosított ellátások területén.

Szociális alapszolgáltatások

Az alábbi táblázatból látható a különböző fenntartók által működtetett szociális alapszolgáltatások megoszlása.

szolgáltatások	önkormányzati	civil, egyházi szervezet
Szociális étkeztetés	Egyesített Szociális Intézmény*	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület /Befogadás Háza Életöröm Idősek Otthona
Házi segítségnyújtás	Egyesített Szociális Intézmény 1. sz. Gondozási Központ 2. sz. Gondozási Központ	1. Árpádházi Szent Piroska Szeretetszolgálat 2. Baptista Szeretetszolgálat Dunántúli Humán Szolgáltató Központ 3. Hajmáskér-Sólyi Református Társegyházközség 4. NAPÁVA Szociális Gondozó Nonprofit Kft.

szolgáltatások	önkormányzati	civil, egyházi szervezet
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Egyesített Szociális Intézmény	HB Rendszerház Kft. HelpBox®
Idősek Klubja	Egyesített Szociális Intézmény 1. sz. Idősek Klubja 2. sz. Idősek Klubja 3. sz. Idősek Klubja 4. sz. Idősek Klubja	
Családsegítés	Családsegítő és Gyermekjóléti Alapszolgáltatási Intézményfenntartó Társulás	
<i>Speciális célcsoportok számára:</i>		
Szenvedélybetegek Közösségi Ellátó Szolgálat		Magyar Vöröskereszt Veszprém Megyei Szervezete
Szenvedélybetegek Alacsonyküszöbű Ellátó Szolgálat		Magyar Vöröskereszt Veszprém Megyei Szervezete
Pszichiátriai Betegek Közösségi Ellátása		Horgony Pszichiátriai Betegekért Kiemelten Közhasznú Alapítvány
Fogyatékos Személyek Nappali Ellátása	VMJV Önkormányzata „Éltes Mátyás” Fogyatékosok Nappali Intézménye és Gondozóháza	
Hajléktalan Személyek nappali ellátása		Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület / Befogadás Háza
Szenvedélybetegek Nappali Ellátása		Alkohol - Drogsegély Ambulancia Egyesület
Pszichiátriai Betegek Nappali Ellátása		Horgony Pszichiátriai Betegekért Kiemelten Közhasznú Alapítvány
Támogató Szolgáltatás		1. Magyar Máltai Szeretetszolgálat Veszprémi Támogató Szolgálat 2. MOVE Egymásért Integrált Támogató Szolgálat 3. Magyar Vöröskereszt Veszprém Megyei Szervezete Fogyatékkal Élők Támogató Szolgálat
Utcai Szociális Munka		Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület / Befogadás Háza

* Veszprémi Kistérség Többcélú Társulásának Egyesített Szociális Intézménye

Házi segítségnyújtás

A házi segítségnyújtás keretein belül gondoskodnak azokról a személyekről, akik otthonukban önmaguk ellátására saját erőből nem képesek és róluk nem

gondoskodnak. A segítségre szoruló saját otthonában juthat hozzá azokhoz a szolgáltatásokhoz, amelyek a mindennapi életéhez nélkülözhetetlenek. A segítségnyújtás módját, formáját és gyakoriságát az határozza meg, hogy a gondozott milyen egészségi és szociális állapotban van, figyelembe véve a házi orvos javaslatát és a gondozott igényét.²²

7. sz. táblázat: Házi segítségnyújtás igénybevételi mutatói 2012-ben

szolgáltató	igénybevevők száma összesen Veszprém közigazgatási területén	75 éven felüliek aránya a veszprémi összes igénybevevőkhöz viszonyítva
1. sz. Gondozási Központ	37 fő	84%
2. sz. Gondozási Központ	55 fő	71%
Árpádházi Szent Piroska Szeretetszolgálat	74 fő	80%
Baptista Szeretetszolgálat Dunántúli Humán Szolgáltató Központ	104 fő (kapacitásbővítés lehetséges)	60%
Hajmáskér-Sólyi Református Társégházközség	54 fő	48%
NAPÁVA Szociális Gondozó Nonprofit Kft.	58 fő	60%

Veszprémben 2011-től jelentős bővülés történt a fenntartók számát nézve. Az állami támogatás növelésével megjelentek az egyházak és a civil szervezetek is. Az igénybevevők számát tekintve az egyházi fenntartók tudnak a legtöbb gondozónőt foglalkoztatni. Jelenleg az egyházi szervezetek magasabb állami normatívát kapnak. A legtöbb szolgáltató 100-110%-os kapacitással dolgozik, a létszámfelettieket társadalmi gondozónőkkel látják el. Látható, hogy a legtöbb igénybevevő 75 év feletti, vagyis ez az időszak, amikorra egyértelművé válik számukra, hogy el kell fogadniuk a külső segítségnyújtást. A 70-80%-uk egyedülálló, elenyésző számban elfordul, hogy az idős családban él, de a dolgozó hozzátartozók miatt napközben segítségre szorul. Egyértelműen az igénybevevőknél többségben vannak a nők (80%), kivétel a II. Gondozási Központ, ahol majdnem azonos számban vannak a férfiak. Jellemző, hogy az idősek egymástól értesülnek a szolgáltatásról vagy szórólap alapján keresik meg a szolgáltató szervezetet.

²² Kisné Lovasi Mária: Háttéranyag a veszprémi idősügyi koncepcióhoz, kézirat, 2011.

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A segélyhívó készülék használatával az önálló életvitel fenntartása mellett jelentkező krízishelyzetek elhárítására nyílik lehetőség.

8. sz. táblázat: Jelzőrendszeres segítségnyújtás igénybevételi mutatói

szolgáltató	készülék	kihasználtság / ár
1. sz. Gondozási Központ	65	100% Jelképes ára van, amely jövedelemfüggő.
HB Rendszerház Kft. HelpBox®	32 22 függőben	Bővíthető kapacitással rendelkeznek. 2500 Ft (fix ár)

„A tapasztalatok szerint a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásba bevont idősök gyógyszerfogyasztása, veszélyeztetettség érzése jelentősen csökken, pszichés állapotuk stabilizálódik.”²³ Az igénybevevők mellett a hozzátartozóknak is biztonságérzetet ad és megteremti a saját otthonban maradás feltételeit.

Idősek Klubjai

Az idősek klubja elsősorban a saját otthonukban élők részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, étkezésre, társas kapcsolatok kialakítására, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére. A városban inkább az egyedülálló, özvegyek veszik igénybe a klubok szolgáltatásait. A városban működő szabadidős, önszerveződő nyugdíjasklubok egyre inkább a társas kapcsolatok színterévé válnak, ezért az alapszolgáltatást jellemzően a szociálisan rászorulóknak veszik igénybe.

Személyes gondoskodást nyújtó szakosított ellátások

Veszprémben a szakosított ellátások területén is jelentős a civil szervezetek részvétele. Az alábbi táblázatban a fenntartók szerinti megoszlás látható.

szolgáltatások	önkormányzati	civil, egyházi szervezet
Idősek Otthona	Egyesített Szociális Intézmény* I. sz. Idősek Otthona II. sz. Idősek Otthona	Életöröm Idősek Otthona Támasz Idősek Otthona és Nyugdíjsház Szent Ferenc Papi Otthon
Időskorúak Gondozóháza		Életöröm Idősek Otthona
<i>Speciális célcsoportok számára:</i>		
Hajléktalanok Otthona		Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület / Befogadás Háza

²³ Veszprém Antiszegregációs terve, 2008

szolgáltatások	önkormányzati	civil, egyházi szervezet
Fogyatékos Személyek Gondozóháza	VMJV Önkormányzata „Éltes Mátyás” Fogyatékosok Nappali Intézménye és Gondozóháza	
Átmeneti Szállás /hajléktalan ellátásban/		Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület / Befogadás Háza
Éjjeli Menedékhely /hajléktalan ellátásban/		Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület / Befogadás Háza
Rehabilitációs Célú Átmeneti szállás /hajléktalan ellátásban/		Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület / Befogadás Háza

* Veszprémi Kistérség Többcélú Társulásának Egyesített Szociális Intézménye

Idősek otthona

A teljes körű ellátást biztosító intézmények az idősek számára általában az utolsó megoldásként maradnak. 2008. január 1-vel törvénymódosítás kapcsán az idősotthonok szakmai tevékenységében jelentős változás történt.²⁴ Sokkal hangsúlyosabbá vált az ápolás, több lett a demens állapotú lakó. A dolgozók számára komoly szakmai kihívást jelent, hogy az életvégi ellátások ápolási feladatait teljesíteni tudják.

9. sz. táblázat: Az idősek otthonainak igénybevételi mutatói

szolgáltató	férőhely	kihasználtság	80 év felettek aránya
I. sz. Idősek Otthona	72	100%	56%
II. sz. Idősek Otthona	55	99%	63%
Életöröm Idősek Otthona	120	100% 115 fő tartós elhelyezéssel 5 fő átmeneti elhelyezéssel	60%
Támasz Idősek Otthona és Nyugdíjsház	55	30%	38%
Szent Ferenc Papi Otthon	16	43%	71%
Hajléktalanok Otthona	27	100-110%	nem jellemző

Az állami fenntartású intézményekre általában jellemző, hogy a személyi térítési díjaik megfizethető szinten mozognak. Az igénybevevők köre az átlagos, illetve

²⁴ „Idősotthoni ellátás napi 4 órát meghaladó, illetve a külön jogszabályban meghatározott egyéb körülményeken alapuló gondozási szükségletet igazoló szakvélemény alapján nyújtható.”

alacsonyabb nyugdíjjal rendelkezők közül kerülnek ki, akik nem képesek megfizetni a magasabb szintű és színvonalú magánotthoni ellátásokat.

Jó gyakorlatok

- Az egyházi és a civil házi segítségnyújtó szervezeteknél tapasztalható egyfajta rugalmasság, amely a váratlan helyzetekre való reagálást jelenti, ha kell munkaidőn kívül is, illetve legtöbbször felvállalja az idősek szállítását az egészségügyi intézményekbe. A fizikai ellátás mellett nagy gondot fordítanak a mentális gondozásra, beszélgetésekre. Havi rendszerességgel tartanak lelki gondozást, szupervíziót munkatársaiknak.
- Veszprém Város Önkormányzata az anyagi terhek enyhítése érdekében a Veszprémi Közütemi Szolgáltató Zrt. szolgáltatási körét bővítette, illetve a veszprémi temetkezési vállalkozások piaci árai alatt nyújtja a szolgáltatásait.
- Nyugdíjasok helyi járatos buszbérlet támogatása eddig a Veszprémi Szociális Közalapítványon, a jövőben pedig a Veszprém Város Közlekedésfejlesztésért Közalapítványon keresztül történik.
- A Máltai Szeretetszolgálat Befogadás Házának köszönhetően a hajléktalan időskorúak számára kiterjedt szolgáltatás áll rendelkezésre.

Hiányok, nehézségek

- Az időskorúak számára az átmeneti elhelyezés nem megoldott Veszprémben.
- Körülbelül 80 fős a várakozási lista és másfél éves a várakozási idő az önkormányzati fenntartású bentlakásos otthonokban.
- A házi segítségnyújtó szervezetek 100-110 %-os kapacitással dolgoznak.
- A jelzőrendszeres házi segítségnyújtó szervezetek nem eléggé ismertek.
- Veszprémben nincs olyan intézmény, amely a korosodó, későbbiekben egyre több gondoskodásra szoruló fogyatékos személyek számára otthonszerű elhelyezést nyújtana.

Célok, feladatok

1. A már régóta tervbe vett - szociális alapú térítési díjjal - átmeneti elhelyezést nyújtó gondozóház kialakítása sürgető lenne a városban.

2. Szükséges a megfizethető térítési díjú bentlakásos férőhelyek bővítése, esetleg egyházi fenntartású idősok otthonának alapítása, amely felekezeti hovatartozás nélkül vehető igénybe.
3. A családban élő demens betegek részére a nappali ellátás (pl. idősklub formájában) szükséges volna, ahol a betegek számára biztosított a fokozott felügyelet és a speciális foglalkozás. Fontos továbbá a demens betegeket gondozó családtagok és hozzátartozók mentális védelme, ha azt szeretnék, hogy minél tovább otthonukban maradjanak az idősok, és ne kényszerüljenek intézményi elhelyezésre.
4. A megnövekedett feladatok létszámfejlesztést igényelnek a bentlakásos és házi segítségnyújtás területén.
5. Fontos volna a jelzőrendszeres segítségnyújtás népszerűsítése és szociális alapon való támogatása, akár együttműködve a piaci alapon szolgáltatást nyújtó civil szervezetekkel.
6. Tájékoztatni kell az időskorúakat, hogy a veszprémi Családsegítő Központ szolgáltatásai számukra is elérhetőek, igénybe vehetőek (pl. adósságkezelés, élelem, ruhaadomány, életvezetési tanácsadás).
7. A szolgáltatások iránti igények változásának nyomán követése érdekében szükséges lenne felmérést készíteni az időskorú lakosság körében.
8. Elő kell segíteni az érdemi kontrollt és minőségi szemléletet a szolgáltatások nyújtásában.
9. Célszerű lenne különböző kedvezmények, ellátások kialakításánál kiemelt figyelmet fordítani az időskorúak járadékában és a közgyógyellátásban részesülőkre.
10. Ajánlott egy összefoglaló tájékoztató készítése a szociális ellátásokról és szolgáltatásokról, amely nyomtatott és elektronikus formában is elérhető lenne.

6. 4. Balesetvédelem – A közlekedés biztonságosabbá tétele

Az érzékszervek tompulása, a reakció lassulása, az izmok és a mozgáskoordináció gyengülése fokozza a közúti- ill. háztartási balesetek gyakoriságát. Az idős ember csontjai törékenyebbek, merevebbek, ezért a kisebb behatások is súlyos következményekkel járhatnak.

Az időskori feledékenység vagy akár a gyógyszerek tompító hatása szintén növelheti a balesetek előfordulását. Egyedülálló, magára maradt időseknél előfordulhat, hogy elmarad vagy későn jön a segítség.

A jelenlegi lakás-átalakítási támogató rendszer csak keveseknek nyújthat segítséget. A lakáson belüli balesetek elkerülése érdekében több lehetőséget kellene biztosítani arra, hogy a rászoruló idős személyek az időskori sajátosságoknak megfelelően alakíthassák át otthonaikat. Ez nem csupán a balesetek megelőzését, hanem az egészségügyi, ill. szociális intézményrendszer tehermentesítését is szolgálná.

Balesetvédelmi szempontból kiemelten fontos feladat a közlekedési biztonság feltételeinek megteremtése. Ez magába foglalja a járművek és a közlekedési környezet akadálymentesítését, a megfelelő számú és megfelelő jelzéssel (szükség esetén jelzőlámpával) ellátott gyalogos átkelőhelyek és az elegendő átkelési idő biztosítását.

A közúti balesetek száma évek óta csökken a megyében. A regisztrált közlekedési balesetek száma (2007 –ben 810, 2008 – ban 777, 2010 – ben pedig 671).

Veszprémben az akadálymentesítés részben megoldott. A régebben épített járdák és épületek esetében ez még nem mindenütt biztosított, de jogszabályi háttérnek is köszönhetően ma már elvárás, hogy minden újabb beruházás akadálymentes legyen.

Célok, feladatok

1. Jelzőrendszeres szolgáltatás működtetése az egyedülálló idős lakosok védelmében. (A jelzőrendszer egyrészt biztosítja, hogy a bajba került személy időben kapjon segítséget, másrészt érzelmi biztonságot nyújt, lehetővé teszi, hogy az idős személy saját otthonában maradhasson.)

2. A lakáson belüli és közlekedési balesetek megelőzése céljából készített kiadványok megjelentetése, terjesztése a házi orvosokon, az idősellátó rendszeren és az idősek szervezetein és a helyi médiumokon keresztül.
3. A lakásátalakítási támogatás igénylési feltételeinek ismertetése.
4. Új lakásátalakítási támogatási rendszer feltételeinek megteremtése (pl. pénzügyi alap létrehozása pályázat és/vagy kölcsön formájában), amely még több idős ember számára tenné lehetővé, hogy lakásukat a megváltozott élethelyzetükhöz igazítsák.
5. A közlekedés biztonságosabbá válása érdekében biztosítani kell a megfelelő (síma, akadálymentes) gyalogos közlekedés feltételeit. A megrongálódott járdafelületeket folyamatosan javítani szükséges. A járdaszegélyek megfelelő magasságával, lépcsőfokok elegendő szélességével, kapaszkodókkal, rámpákkal segíteni a biztonságos közlekedést. Télen a közutakon, a parkokban, a temetőben és a közvetlen lakókönyezetben síkosság-mentes közlekedési feltételeket kell biztosítani.
6. Olyan forgalomtechnikai, ill. forgalomirányítási megoldások bevezetése, amelyek a gyalogosforgalom elsőbbségét és biztonságát szolgálják.
7. A gyalogos átkelőhelyeknél felül kell vizsgálni, hogy elegendő időt hagy-e a jelzőlámpa a biztonságos átkelésre.
8. A gyalogos, ill. kerékpáros balesetek csökkentése érdekében szerencsés lenne a gyalogos közlekedési területek más burkolati anyaggal, színnel történő elválasztása (pl. vezetősáv alkalmazása a gyengén látók segítésére). A járdák megosztása kerékpárosok és gyalogosok számára balesetveszélyes, külön sávok kialakítására kell törekedni.
9. Fontos a tömegközlekedési eszközök akadálymentesítése (pl. alacsony platójú buszok forgalomba állítása).
10. Az utak és járművek megfelelő kivilágítása.
11. A biztonságosabb gyalogos közlekedés érdekében néhány átkelőhely feltűnő színnel lett megjelölve városunkban. Érdemes volna ezt a megjelölési módot több átkelőhelyen is alkalmazni. („A Toborzó – Dózsa György út

kereszteződése például rendkívül balesetveszélyes. Sem gyalogátkelő tábla, sem felfestés nincs. Mind a kanyarodó, mind az Iskola utca felől jövő autók előtt rendkívül nehéz átjutni egyik oldalról a másikra, pl. a Művelődési Központ irányába.”)²⁵

12. Érzékenyíteni szükséges a kerékpárosokat, gépjárművezetőket és tömegközlekedési eszközök vezetőit, hogy jobban figyeljenek az idősekre (pl. gépjárműoktatáson, rendőrségi figyelemfelhíváson, kiadványokon, figyelemfelhívó cikkeken keresztül).

6. 5. Közbiztonság

Bűnmegelőzés

Magyarországon az időskorúak sérelmére elkövetett cselekmények legnagyobb része vagyon elleni bűncselekmény. Ezek közül elsősorban lopás (alkalmi lopás, zseblogás, betöréses lopás, besurranásos lopás) csalás, sikkasztás és rablás áldozataivá válnak az idős emberek. A 60 év feletti korosztály, különösen az egyedül, illetve a fogyatékkal élők válhatnak könnyen különböző bűncselekmények áldozatává. Veszprémben hasonlóan az országos adatokhoz leginkább lopás, betöréses lopás, csalás fordul elő.

10. sz. táblázat: 60 év feletti idősök sérelmére elkövetett bűncselekmények száma nemek szerinti bontásban

	férfi	nő	összesen
2009	95	101	196
2010	114	103	217
2011	73	60	133

Forrás: Városi Rendőrkapitányság Bűnmegelőzési Osztály Veszprém

11. sz. táblázat: Az idősök sérelmére elkövetett bűncselekmények korosztály szerinti megoszlása

	2009 N=196	2010 N= 217	2011 N=133
60-70 éves	63 %	61 %	68 %
71-80 éves	29 %	23 %	20 %
81 év és feletti	8 %	16 %	12 %

Forrás: Városi Rendőrkapitányság Bűnmegelőzési Osztály Veszprém

²⁵ 2011. májusi Hírlevélre beérkezett javaslatok

12. sz. táblázat: Az idősök sérelmére elkövetett bűncselekmények típusai

Bűncselekmények típusai	2009 N=196	2010 N=217	2011 N=133
lopás	53 %	45 %	51 %
betöréses lopás	23 %	15 %	13 %
csalás	8 %	16 %	2 %
rablás	2 %	0,5 %	0,7 %
testi sértés:			
könnyű	0,5 %	---	2 %
súlyos	0,5 %	2 %	0,7 %

Forrás: Városi Rendőrkapitányság Bűnmegelőzési Osztály Veszprém

Egyéb bűncselekmények, amit nem tartalmaz a táblázat: sikkasztás, jármű önkényes elvétele, közúti baleset okozása, zaklatás, rongálás, készpénz-helyettesítő eszközzel történő visszaélés, tartás elmulasztása.

Városunkban az idősök sérelmére elkövetett erőszakos bűncselekmények nem gyakoriak. A különböző elkövetési formák közül a vagyonelleni bűncselekmények fordulnak elő legnagyobb számban. A bűncselekmények áldozataivá leggyakrabban a 60-70 éves korosztály válik.

A Városi Rendőrkapitányság bűnmegelőzési előadói rendszeresen tartanak prevenciók előadásokat az nyugdíjasklubok tagjai számára. Tekintettel arra, hogy a városban élő időskorúak több, mint 80 %-a nem klubtag, így hozzájuk ezek a fontos információk nem jutnak el, ezért a bűnüldöző szervek kidolgoztak egy több lépcsős prevenciók programot. Ennek első elemét, a bűnmegelőző kortárssegítő programot - országosan elsőként - 2011 áprilisában indította útjára a Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztálya, a Veszprém Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat és a jelentősebb megyei idősügyi szervezetek bevonásával. Ennek célja a korosztály legkiszolgáltatottabb tagjai sértetté válásának megelőzése.

A program lényege, hogy a Bűnmegelőzési Osztály által felkészített idősök prevenciók tanácsokat, kiadványokat, ismereteket adnak át a környezetükben élő idősöknek. Ezt a munkát kézikönyv, a kortárssegítők folyamatos tájékoztatása (pl. új bűnelkövetési módokról) segíti.

Veszprém városában közel 50 kortárssegítő kezdte meg munkáját. A Rendőrség tervezi a program folytatását, újabb kortárssegítők bevonását. A program

eredményességét bizonyítja, hogy megnövekedett az elmúlt időszakban a kortárssegítők részéről a rendőrségre beérkező jelzések száma.

Veszprém Megyei Önkormányzat Idősek Otthonainak Egyesített Szociális és Módszertani Intézménye és a Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztálya közös szervezésében, a „Védőháló program” is beindult Veszprém megyében.

A „Védőháló program” elsősorban az egyedül élő idős emberek személyi biztonságát kívánja fokozni. A tevékenység lényege, hogy az idős emberekkel kapcsolatba kerülő orvos, postás, polgárőr, lelkész stb. ad át 1-2 mondatos rövid, bűnmegelőzésre vonatkozó információt.

A körzeti megbízottaknak szintén feladata, hogy nagyobb figyelmet fordítsanak a körzetükben élő idősekre.

A fentiekén kívül a Rendőrkapitányság a helyi médiumokon keresztül is tájékoztatja a lakosságot.

Veszprém város önkormányzata anyagilag is támogatja a Városi Rendőrkapitányságot az idősek részére készülő bűnmegelőzést segítő kiadványok, szóróanyagok megjelentetésében. Bűnmegelőzési konferenciák, összejövetelek céljára az önkormányzat térítésmentesen rendelkezésre bocsátja Kossuth termét.

A bűnmegelőzés terén a rendőrség mellett kiemelt szerepe van a polgárőrségnek. 2011-ben az Országos Polgárőr Szövetség két jelentős szakmai programot hirdetett meg. A „Tisztelet az éveknek, biztonságot az időseknek” program lebonyolítását a Dózsa Polgárőrség egyesület vállalta fel. Célja az áldozattá válás megelőzése, amely a polgárőr szolgálat hagyományos formájára épül: rendszeres járőrszolgálat, szükség szerinti figyelő szolgálat, Szomszédok Egymásért mozgalom szervezése. Veszprém város közigazgatási területén 5 polgárőr egyesület működik közel 120 önkéntessel. Jelentős a közterületi megbízott és a polgárőrség bűnmegelőző szerepe.

A bűncselekmények áldozatainak segítségéről a Veszprém Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat Áldozatsegítő Irodája gondoskodik. Célja, hogy a bűncselekményt elszenvedett és emiatt életminőségükben veszélybe került

személyek társadalmi, erkölcsi és anyagi sérelmei enyhüljenek. Itt Jogi Segítségnyújtó Szolgálat is működik.

Az Irodához fordulók egynegyede idős ember. Az utóbbi években növekedett az áldozatvédelmi iroda kliensei körében a 65 év alatti áldozattá válók aránya.

Az Iroda munkatársai több nyugdíjasklubban tartottak tájékoztatást tevékenységükről.

Célok, feladatok

1. Kiemelt feladat az időskorúak védelme, az áldozattá válás megelőzése. Ennek érdekében a prevencióra kell helyezni a hangsúlyt, jussanak el a bűnmegelőzéssel kapcsolatos legfontosabb információk minden idős ember otthonába. Jobban kellene építeni a Városi Rendőrkapitányság segítő közreműködésére.
2. Szorgalmazni szükséges a kortárssegítőik létszámának növelését. Legyen minden városrészben kortárssegítő.
3. Jelenjen meg az önkormányzat honlapján a rendőrség elektronikus hírlevele, az ELBÍR.
4. Az önkormányzat idősszervezetek részére kiírt pályázatain lehessen pályázni bűnmegelőzésre is.
5. Díj alapítása azon nyugdíjaskluboknak, kortárssegítőknél, akik a legaktívabbak a bűnmegelőzés terén.
6. Ne csak oda menjenek el előadást tartani a bűnmegelőzési szakemberek, ahová hívják őket, hanem keressenek fel minden idősklubot. (Első körben a Városi Nyugdíjasklubok Vezetői Fórumával célszerű felvenni a kapcsolatot.)
7. Népszerűsíteni kell a Polgárőrség munkáját, ezáltal is kedvet ébresztve idősben és fiatalban ezen önkéntes munka iránt.
8. Fontos lenne az Igazságügyi Szolgálat áldozatsegítő munkáját még szélesebb körben megismertetni. Ennek érdekében elengedhetetlen a Városi Nyugdíjasklubok Vezetői Fórumával a kapcsolatfelvétel, mivel rajtuk keresztül az összes idősklub elérhető.
9. Kapjon nagyobb szerepet a bűnmegelőzés a helyi médiumokban.

6. 6. Jobbiztonság

Az időskorúak jólléte szempontjából kiemelten fontos feladat a jogvédelem. A jogvédelem magába foglalja, hogy senkit ne érjen jogsérelem és az idősök tájékozódni, ill. eligazodni is tudjanak az őket érintő jogok tekintetében.

Fontos volna, hogy a szegénység, jövedelmi szükséghelyzet senkinél se akadályozhassa a humánszolgáltató és védelmi rendszerek szolgáltatásaihoz való hozzáférést. Városunkban probléma például, hogy az idősök otthonaiba való bejutás nagyon drága és/vagy nagyon nehéz.

Az időskorúak átmeneti elhelyezése csak részben megoldott. Külön megállapodással az I. sz. Idősök Otthonában lehetőség van ilyen típusú elhelyezésre, de csak, ha van férőhely. Az Életöröm Idősök Otthonában vannak férőhelyek kialakítva erre a célra, ezt az ellátást azonban az alacsony jövedelmű személyek nem tudják igénybe venni.

Városunkban ingyenes jogi segítségért a Veszprém Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálatánál a „Nép ügyvédjéhez”, valamint a veszprémi családsegítő szolgálathoz lehet fordulni.

Célok, feladatok

1. A szolgáltatások igénylési feltételrendszere, az elbírálás szempontjai nyilvánosak és átláthatóak legyenek.
2. Az esélyegyenlőség előmozdítása, az egyenlő bánásmód biztosítása a 2003. évi CXXV. törvény alapján.
3. A hátrányos megkülönböztetés/negatív diszkrimináció megakadályozása.
4. A társadalmi igazságosság fokozottabb érvényesítése érdekében fontos az idősök aktív részvétele és véleményüknek fokozottabb figyelembevétele az őket érintő kérdésekben.
5. A jogok és kötelességek ismertetése céljából ismeretterjesztő anyagokkal, előadásokkal kellene segíteni a lakosságot.
6. A helyi médiumok vállaljanak nagyobb szerepet a lakosság tájékoztatásában.
7. A honlapok akadálymentes verziójának elkészítésével könnyíthető volna az időskorúak tájékoztatása.

8. Bővíteni kell az idősek átmeneti elhelyezésének lehetőségét és biztosítani, hogy az ellátás árban is elérhető legyen, annál is inkább, mert ez az ellátás az egészségügyi szektorban sem megoldott Veszprémben.
9. Fontos volna a jogsegély szolgáltatás bővítése.
10. A jogbiztonság szempontjából is kiemelt célkitűzés a közlekedési akadálymentesítés.

7. Az idős ember önállóságának elősegítése, az aktív idősödés feltételeinek javítása

Az idős emberek önállóságának elősegítése magába foglalja az idősbárát környezet és közlekedés feltételeinek megteremtését és az otthon maradást segítő szolgáltatások/támogatások fenntartását. Mindez hozzájárul az idős emberek aktivitásának megőrzéséhez.

„Az idősödő és az idős emberek aktivitásukkal, szellemi erőforrásaikkal, a bennük rejlő gazdasági potenciál felszabadításával hozzájárulnak a mindenkori társadalmi tőke megőrzéséhez és erősítéséhez. A jelenlegi aktivitás fokozható megfelelő társadalmi, gazdasági, jogi, környezeti intervencióval is, ahol az átláthatóság, tájékozódás és tájékoztatás, az idősbárát környezet kialakítására, a biztonságérzet növelésére, valamint az idősödés tudatos menedzsmentjének megteremtésére törekednek.”²⁶

7. 1. Lakókörnyezet, városfejlesztés

2012 -ben 13.274 hatvan év feletti lakos közül 260 fő (a hatvan év felettek 1,9 %-a) él bentlakásos intézményben. A bentlakásos intézmények épületének és környezetének kialakításánál követelmény az idős emberek életkori sajátosságainak megfelelő terek kialakítása. Ugyanakkor a város valamennyi részén élnek idős

²⁶ 81/2009. (X. 2.) OGY határozat, az Idősügyi Nemzeti Stratégiáról, 3.3.1. pont.

személyek, akik számára a megfelelő lakókörnyezet biztosítása a társadalmi életben való részvétel elengedhetetlen feltétele.

Az Okmányiroda, Népeség – nyilvántartó Csoport adatai alapján 2012 júniusában a Haszkovó utcában és a Jutasi úton él a legtöbb 60 – 110 év közötti lakos városunkban (551 ill. 402 fő). A Stadion utcában és a Stromfeld Aurél utcában ugyancsak sok (285 – 284 fő) idős ember él. Az idős lakosok magas aránya szempontjából érdemes még megemlíteni a Halle utcát (242 fő), az Egry József utcát (200 fő), a Lóczi Lajos utcát (191 fő), a Munkácsy Mihály utcát (153 fő) és a Cserhát lakótelep 60 év feletti lakóit (140 fő). Ezekre a területekre tehát kiemelten oda kell figyelni az idősügyi szolgáltatások kiépítésekor.

Ideális lakókörnyezetben – lehetőleg helyben vagy legalább könnyen elérhetően - biztosítva vannak mindazon szolgáltatások (élelmiszerüzlet, gyógyszertár, fodrászat, posta, sportolási lehetőség, kulturális lehetőség, egészségügyi ellátás, bank, stb.), amelyek nélkülözhetetlenek a mindennapi életvitel során.

„Nagyon fontos az akadálymentes települési környezeti feltételek javítása, ezek hozzáigazítása az idős emberek szükségleteihez, ideértve a közterületek, illetve településen belüli és a települések közötti közlekedési rendszereket is. Parkok, szabadban lévő közösségi terek, idősek mozgását, erőnlétét fejlesztő eszközök nyilvános hozzáféréseinek biztosítása az idősödő és idős emberek számára, a környezet- és természetvédelmi tevékenységekbe való bekapcsolódás elősegítése saját lakóhelyükön és azon kívül is; az érintett korosztálynál a lakások átalakítását úgy kell támogatni, melynek eredményeképpen az idős emberek biztonságban és gondozhatóan maradjanak saját környezetükben, a meglévő lakás-akadálymentesítési támogatások és az idősbarát lakásprogram szélesebb körű biztosításával.”²⁷

Infrastruktúra

A város infrastruktúrája nagyrészt megfelelő szinten elégíti ki a lakossági igényeket. Minden városrészben – ha nem is helyben, de legalább könnyen elérhetően –

²⁷ Idősügyi Nemzeti Stratégia, 2009. 60 o.

biztosítva vannak mindazon szolgáltatások, amelyek nélkülözhetetlenek a mindennapi életvitel során.

A városrészenként működő klubkönyvtárakban hiányzik a megfelelően tágas közösségi tér. Az akadálymentesítés sem mindenütt megoldott.

Fedett és szabadtéri közösségi helyiségek biztosítása a közoktatási intézmények segítségével mindenütt megoldható a városban. Meg kell nyerni a közoktatási intézményeket arra, hogy intézményeiket tegyék nyitottá az idősek által működtetett szervezetek és programjaik számára.

A város közvilágítása többnyire megfelel az elvárásoknak. A köztisztasággal nem minden városrészben elégedettek a lakosok (pl. Egyetemi városrész, Cserhát lakótelep).

Gyakran említett probléma, hogy nincs elegendő hulladékgyűjtő a gyalogosan közlekedők számára. A kutyaürülék gyűjtő tárolók ugyancsak hiányoznak.

A szelektív hulladékgyűjtő szigetek kialakítását több kritika éri, mivel néhány helyen nehéz a megközelítésük, használatuk.

Tájékoztatás fejlesztésekről, beruházásokról

Lakossági fórumokon, napilapokon és pl. a Méz Rádión keresztül lehetőség van tájékozódni az újabb fejlesztési-, beruházási tervekről, ill. befolyásolni ezeknek a terveknek a megvalósítását.

A Városfejlesztési Iroda nyitott a lakossági javaslatokra, panaszokra, nem csupán meghallgatja, de – amennyiben az ésszerűség és az anyagi lehetőségek engedik – segíti is a lakossági igények megvalósítását.

A belvárosi rehabilitációban már minden beruházás akadálymentes. A tervek között szerepel egy olyan információs központ létrehozása, amely segít a tájékozódásban.

Közbiztonság

Több helyütt térfigyelő rendszert építettek ki, ami növeli a közbiztonságot.

Kikapcsolódási lehetőség

Néhány városrészbe (Dózsaváros, Március 15. utca) az idősek erőnlétét segítő eszközök kerültek használatba. A játszótereket folyamatosan fejlesztik és e területen is célkitűzés, hogy legyen hova leülni az unokáikat kísérő nagyszülőknek.

Néhány parkba, sétányra ivókutakat építettek.

Nyilvános illemhelyek

Az elérhető nyilvános illemhelyek száma nem kielégítő a városban. Elvileg működik ilyen a piacon, a húszemeletesnél, az Erzsébet sétányon, a várban és a Séd völgyében, mégis gyakori visszajelzés, hogy zárva találják ezeket a helyiségeket.

A belvárosi rehabilitáció keretében tervezik újabb nyilvános mellékhelyiségek létesítését.

Közvetlen lakókörnyezet

Nagyon sok idősek által lakott épületben nincs lift, hiányoznak a speciális felvonók, emelők, rámpák, amelyek könnyebbé tehetnék a közlekedést. Sok idős embernek nincs anyagi, fizikai lehetősége arra sem, hogy az időskorból adódó megváltozott élethelyzethez alakítsák át otthonaikat (pl. zuhanyzó beépítése, küszöbök megszüntetése, stb.).

Célok, feladatok

Az idős emberek környezeti biztonságát segítő intézkedések:

1. Folytatni kell azt az idősbarát városfejlesztést.
2. Továbbra is figyelemmel kell kísérni és reagálni a lakossági visszajelzésekre.
3. Minden lehetséges fórumon (lakossági fórumok, napilapok, Veszprémi 7 Nap, médiumok, internet, stb.) ki kell kérni az idős lakosság és az idősek szervezeteinek véleményét a városfejlesztési döntésekről, felhívni a figyelmet a lakosságot érintő változásokra.
4. A várostervezési, városfejlesztési és a beruházási döntések meghozatalánál szem előtt kell tartani, hogy minden városrész lakói számára biztosítva legyen a legfontosabb szolgáltatások elérhetősége. Az elérhetőség magába foglalja a

szolgáltatás kiépítését, azoknak akadálymentes megközelítését gyalogosan vagy tömegközlekedés segítségével.

5. Minden városrészben legyenek olyan megfelelő közösségi terek, melyek találkozási pontként szolgálhatnak az idős emberek számára.²⁸ Fedett és szabadtéri találkozóhelyekre egyaránt szükség van. A generációk közötti kapcsolatot erősítheti, emellett költség-hatékony megoldás lehet a közoktatási intézmények nyitottá válása az idős személyek/szervezeteik, valamint az általuk szervezett programok számára.
6. Kulturált közterületek kellenek megfelelő utakkal, közvilágítással, akadálymentes közlekedési környezettel. Fontos lenne, hogy minden területen lehetőség nyíljon az idős embernek pihenésre (padokkal, természetes vagy mesterséges árnyékolással). Szerencsés volna mosdó, ivókút létesítése minden forgalmasabb helyszínen. Szintén fontos célkitűzés, hogy minden városrészbe kerüljenek az idősek mozgását, erőnlétét segítő eszközök.
7. Új lakóépületek építésekor már a tervek engedélyezésénél figyelemmel kell lenni arra, hogy az épületek akadálymentesek, a lakások pedig könnyen átalakíthatóak legyenek (mozgáskorlátozottak vagy más speciális igényvel bíró személyek számára).
8. Meg kell teremteni az önálló életvezetést elősegítő lakásátalakítás anyagi feltételeit.
9. A pénzügyi intézettekkel együttműködve több bank automatáját elérhetővé tenni, lehetőleg minden városrészben. Azokban a városrészekben, ahol hosszú távokat kell megtenni az automatákig (pl. Jutasi úti lakótelep, egyetemi városrész, stb.) több automata kihelyezése volna optimális.
10. Nagyobb gondot kell fordítani a város köztisztaságára (pl. több hulladékgyűjtő, kutyaürülék gyűjtő, ezek célszerűbb elhelyezése segítségével).

²⁸ A megfelelő közösségi helyiség olyan tér, amely megvéd az időjárás viszontagságaitól (árnyékot ad, véd a csapadéktól, fűthető, biztosítja a „körbeülés” vagy éppen a padok kihelyezésének lehetőségét).

11. Növelni a nyilvános mellékhelyiségek számát és gondoskodni ezek működtetéséről.
12. Kulturált körülményeket (balesetmentes közlekedési feltételeket, köztisztaságot, megfelelő közvilágítást, mosdót, stb.) kell biztosítani a köztemetőkből.
13. Térfigyelő rendszer kiépítése a baleset, ill. közbiztonság szempontjából fokozottan érintett területeken.
14. Idősek erőnlétét és szórakozását segítő eszközök (sakk asztal, pingpong asztal, stb.) kihelyezése minden városrészben.
15. Több pihenésre alkalmas pad kihelyezése.

A felsorolt célkitűzések teljesülése nagymértékben járul hozzá az idős emberek önállóságának fenntartásához.

7. 2. Közlekedés

Az időskori aktivitás megtartásának egyik legalapvetőbb követelménye a hozzáférhető és akadálymentes közlekedés, amely magába foglalja a gyalogos- és tömegközlekedés biztonságos feltételeinek kialakítását, a megfelelő menetrend bevezetését, az elvárásoknak megfelelő buszmegálló kialakítását és a tömegközlekedés megfizethetőségét.

Menetrend

Városunkban az idősek részéről sok kritika éri a helyi járatos menetrendet. Néhány városrésztől (pl. Jutasi úti lakótelep) visszajelzés érkezett arról, hogy a buszok túl hamar jönnek egymás után és marad holt idő, amikor hosszú ideig nem érkezik semmi.

„Van olyan buszmegálló - Petőfi Színház, Hotel, Autóbusz pályaudvar - ahova egyszerre, egy időben 3 – 4 busz is befut, az idős embernek nincs ideje átszállni”.²⁹

²⁹ 2011. májusi Hírlevélre beérkezett javaslatok

Pozitívum, hogy a Volán a lakosság igényeihez igazodva több olyan kis utcában (pl. Úrkút utca) ahol nehezen közlekednek a csuklós buszok, új, kisméretű buszokat állított forgalomba.

Buszmegállók

Gondot jelent, hogy nem mindegyik buszmegálló fedett és kevés az ülőhely. Sok buszmegállóban nincs lehetőség árnyékban történő várakozásra.

Utazási költség

A 65 év feletti lakosok a tömegközlekedési eszközöket ingyen vehetik igénybe. A 65 évnél fiatalabb nyugdíjasok pedig jelentős kedvezménnyel vásárolhatnak nyugdíjas bérletet a városban (teljes árú bérlet 6600 Ft., nyugdíjas bérlet 2250 Ft.).

Közlekedési akadálymentesítés

Ma már elvárás, hogy minden újonnan forgalomba állított busz akadálymentes legyen (alacsony plató, megfelelő kivilágítás, könnyű eligazodást biztosító digitális jelzőtáblák, könnyen elérhető leszállás jelzők, stb.). A városban közlekedő régebben beszerzett buszok nem felelnek meg ezeknek a követelményeknek.

Gyalogos közlekedés

A gyalogos közlekedés feltételei jellemzően jók a városban. A járdák sétára alkalmasak, többnyire biztonságosak. A legforgalmasabb közlekedési csomópontoknál az akadálymentesítés is megoldott, de a régebben épített utak/járdák esetében még sok helyütt nincs megteremtve az akadálymentes közlekedés feltétele (pl. Halle utcai orvosi rendelő).

Célok, feladatok

1. A helyi járatok menetrendjének (útvonalának és menetidejének) kialakításakor legyen módja az időseknek/szervezeteiknek is képviselni érdekeiket, beleszólni ezekbe a döntésekbe.

2. A helyi járatos menetrendet felül kell vizsgálni, a tekintetben, hogy tudnák - e csökkenteni a járatok közötti holtidőket; megoldható – e hétvégén, hogy a misék rendjéhez is igazítsák a járatokat; kívánatos volna hétvégén gyakrabban járatokat indítani az Állatkertbe, a volt vidámpark területére, a felújított Séd Völgybe.
3. A buszmegállók legyenek fedettek, biztosítsanak elegendő ülőhelyet és árnyékot a várakozók számára.
4. „Több nyugdíjas kérte azt is, hogy a Jutasi út, SPAR – megálló lakótelepi oldalán bővíteni, hosszabbítani kell a megállót, mert csak egy busz fér be.”
5. „Az 5-ös helyi járat útvonalát kérik meghosszabbítani a Tüzér úti végállomás helyett, menjen le a Jutas – pusztai végállomás fordulóig.”³⁰
6. A buszmegállókban folyamatosan cseréljék a lekopott, megrongálódott menetrendeket.
7. A járatok száma ne csupán a busz elején legyen látható, hanem az oldalán is.
8. Kívánatos volna a nyugdíjasok utazási kedvezményét megőrizni.
9. Minden újonnan forgalomba állítandó busz akadálymentes legyen.
10. A nem akadálymentes buszokat akadálymentesekre kellene cserélni. A fizikai akadálymentesítés mellett gondoskodni kell a kommunikációs akadálymentesítésről is, pl. a vakokra és a gyengénlátókra tekintettel a buszvezető folyamatosan tájékoztassa az utasokat a megállóhelyekről.
11. Fontos volna megoldani, hogy a nehezen közlekedő idős emberek is eljuthassanak a buszmegállótól messze eső Séd Völgyébe, az Állatkertbe vagy például fel a Várba (pl. kisonnattal, kiskocsival).
12. Meg kell teremteni az akadálymentes gyalogos közlekedés feltételeit mindenütt a városban.
13. Megteremteni a közlekedésbiztonság (a balesetbiztonság részben felsorolt) valamennyi feltételét.

³⁰ 2011. májusi Hírlevélre beérkezett javaslatok

7.3. Az idősek munkavállalásának támogatása

Az aktív idősödés egyik területe az idősek munkavállalása. Az időskorúak foglalkoztatási lehetőségeit erőteljesen befolyásolják az aktív korúak munkaerő - piaci lehetőségei. Ha egy gazdaságban nagy a munkaerő igény, akkor az időseknek is jobb esélyeik vannak, hogy nyugdíjuk mellett dolgozhassanak. Ellenkező esetben az aktív korúak vetélytársaként, esélycsökkentő tényezőként tekintenek rájuk. Különösen azokban a régiókban, ahol alacsonyabb szintű a foglalkoztatottság, ahol magas a munkanélküliségi ráta. Ilyenkor a közvélekedés gyakran bünbakként kezeli a dolgozó nyugdíjast.

Nem tudjuk pontosan, hogy jelenleg mekkora a nyugdíj mellett dolgozók aránya Veszprémben. Szakértői becslések szerint az országban a 3,9 millió foglalkoztatott közül mindössze 2-300 ezer fő dolgozik legálisan nyugdíj mellett, jellemzően a felsőfokú végzettségűek, főleg a szolgáltatási területeken.³¹ Veszprémben az átlagosnál valamivel kedvezőbb a helyzet a kiugróan magas diplomásarány és a kevésbé magas munkanélküliségi rátának köszönhetően.

Ismert, hogy az otthoni munkamegosztásban jelentősen részt vállalnak az idősek, ami a generációk közötti együttműködésnek fontos része, s az időfelhasználás kutatásokból azt is tudjuk, hogy átlagosan az idősek körülbelül napi 2 órát gazdasági tevékenységgel töltenek.

Ahhoz, hogy az idősek gazdasági erőforrásként nagyobb mértékben megjelenhessenek, hogy tudásukat, tapasztalataikat a mainál jobban kamatoztathassák, szükség lenne különféle atipikus foglalkoztatási formákat biztosítani számukra. Jelentős probléma Magyarországon, Veszprémben is, hogy az idősödő és idős korcsoportokban kedvezőtlen a foglalkoztatottsági arány. Különösen kedvezőtlen az 55-64 évesek részvétele (kb. 32 százalék), hazánkban a KSH felmérése szerint 2008-ban e korcsoport munkavállalóinak csupán egyharmada dolgozott, s ezzel az európai tagországok között a 27 közül a 24. helyet

³¹ Idősügyi Nemzeti Stratégia, 2009. 18. o.

foglaltuk el. Alacsony nálunk a munkaképesség - változás után más munkakörben foglalkoztatottak vagy átképzésben részesülők aránya is.³²

Célok, feladatok

1. Javítani szükséges az idősödő és az idős, de különösen az 55-64 évesek foglalkoztatottsági arányát.
2. Törekedni kell arra, hogy különböző atipikus, az idősek számára kedvező foglalkoztatási formák létesüljenek, amelyek keretében gazdag tapasztalatukat hasznosítani tudják.
3. Széles körben tudatosítani kell, hogy az idős ember nem vetélytársa a fiataloknak, nem teher a társadalom számára, hanem fontos erőforrás.
4. Jobban kell számítani az idős emberekre a legkülönbözőbb önkéntes munkákban, erre a feladatra fel kell őket készíteni.
5. Munkaerő szolgáltatással, tanácsadással, jogsegélyszolgálat biztosításával segíteni kell az aktív korú idősödő emberek munkaerő piacon tartását.

7. 4. Közösségi élet, szabadidő eltöltés

„Az aktív idősödés eszménye Magyarországon hiánycikk. Sikeres idősödésről akkor beszélhetünk, amikor az egyén fizikai és szellemi képességeit és aktivitását – az élet minden területén és minél tovább – megőrzi, nem csupán a foglalkoztatás vonatkozásában, de társas, társadalmi kapcsolatait is megtartja.”³³

Egy 1999 tavaszán Veszprém megyében készült kutatás szerint az idős polgárok egyharmada „meglehetősen elfoglalt, azon kétharmad, amely sok ráérő időről számolt be, többnyire kényszerűségből, általában egészségi állapota miatt ráérős.”³⁴

A kutatás szerint ráérő idejüket a nyugdíjas korúak többnyire tv nézéssel, rádióhallgatással, olvasással töltik. Utazásra, színházba járásra kevesen szánják rá

³² Idősügyi Nemzeti Stratégia, 2009. 18. o.

³³ Idősügyi Nemzeti Stratégia, 2009. 40.o.

³⁴ A Veszprém Megyei Önkormányzat felkérésére 1999-ben készült kutatás, amely Veszprém megyében élő nyugdíjasok élethelyzetét, körülményeit vizsgálta 800 fős mintán. Oláh Miklós: A nonprofit szektor szerepe és lehetőségei a szociális feladatellátásban In: Studia Wesprimiensia a veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola folyóirata III. évfolyam 2001. I-II.szám 456 old.

magukat. Rendszeres elfoglaltságot jelent azonban a templomba járás. A megkérdezettek az alábbi okok miatt nem tudják megvalósítani az általuk vágyott tevékenységeket: pénz, egészségi állapot, szabadidő, társaság hiánya.

A kutatás szerint a megyében megkérdezett idősök egyharmada jelezte, hogy magányos, ezzel szemben Veszprémben ugyanez az arány csak 17 %.

Veszprém városban jelenleg 39 nyugdíjasklub működik közel 2500 taggal. A klubok részben városrészekhez, részben foglalkozásokhoz kötődnek. A nyugdíjasklubok azzal a céllal jöttek létre, hogy a tagok szabadidős, kulturális igényeit kielégítsék, közösséget biztosítsanak. A klubok közvetítésével sok idős ember jut el színházba, kiállításokra, múzeumokba stb. Ugyanakkor közösségként öntevékeny kulturális programokat hoznak létre (vers és prózamondás, táncverseny, szellemi vetélkedők, zenei összejövetelek, a kórusmozgalom bázisai). Sok éve nagy sikert arat a Nyugdíjasok Szabadegyeteme, amelynek folytatására igény mutatkozik. A klubok programjainak része a természetjárás, különböző túrák, sportvetélkedők szervezése.

A kluboknak a Városi Művelődési Központ, a klubkönyvtárak és a volt munkahelyek térítésmentesen biztosítanak helyet. A klubkönyvtárak nemcsak ingyenes helyszínt, hanem kulturális programokat, kikapcsolódási lehetőségeket is nyújtanak az idős emberek számára.

A színes, tartalmas klubéletbe a város időseinek körülbelül 15 %-a kapcsolódik be. Az idősklubok vezetői arról számolnak be, hogy „előregszenek a klubok, hiányoznak az új belépők”.

A klubok tevékenységét, a programok összehangolását, az információ áramoltatást szolgálja a 21 éve jól működő Nyugdíjasklubok Vezetőinek Fóruma.

A 2008 óta működő Szenior Tanácsadók Társasága célul tűzte ki, hogy elérje azokat a nyugdíjasokat is, akik nem tagjai nyugdíjas szervezeteknek, kluboknak. Tagjainak közel fele elvégezte a szenior tanácsadó képzést, számos hasznos, a szükségletekre reagáló program kiötlője és megvalósítója. Kulturális, életvitel, sport és szabadidő munkacsoportokban tevékenykednek. Foglalkoznak tanácsadással, rászorulókat támogatásával. Nagy érdeklődésre tart számot a 2012-től elindított Tette-Kész program. Havonta egy alkalommal egy-egy hírességet hívnak meg

beszélgetni. Több éve szerkesztik a rendszeresen megjelenő Szenior Híradást, amelyet elektronikus formában eljuttatnak a nyugdíjas klubok vezetőihez. Terveik között szerepel számítógép felhasználói alaptanfolyam beindítása, szenior munkaközvetítés, a mozgás népszerűsítése, nyugdíjas mesteremberek önkéntes segítségének koordinálása, általános iskolákban korrepetálás, felzárkóztatás megszervezése. Ez utóbbi tevékenység a generációk közötti szakadék áthidalásában fontos.

A városi idősszervezetek aktív kapcsolatot tartanak a megyei, ill. országos idősök érdekeit képviselő szervezetekkel, egyesületekkel.

A tartalmas szabadidő eltöltésének hasznos formája lehet a nem kifejezetten nyugdíjasok számára létrehozott civil szervezetekben történő tevékenykedés. A városban több ilyen szervezet is működik idős emberek aktív részvételével. (Jeruzsálemhegyi Baráti Kör, Újtelepi Baráti Kör, Egry Baráti Kör) A városrészekbe szerveződő egyesületek, egyeztető fórumok (Dózsavárosi Tanács) fontos szerepet töltenek be a helyi identitás kialakításában, ápolásában, a generációk közötti kapcsolatok elmélyítésében.

Célok, feladatok

1. Továbbra is biztosítani kell az nyugdíjasklubok működési feltételeit (térítésmentes teremhasználat, klubkönyvtárak megtámogatása, anyagi támogatás, stb.).
2. Ösztönözni a város idős lakosságát, hogy vegyenek részt az idősök szervezeteinek munkájában, a számukra szervezett programokban.
3. Segíteni kell a Szenior Tanácsadók Társasága által már működtetett (pl. Szenior Híradás) és a tervezett programok megvalósítását.
4. Lehetővé kell tenni, hogy továbbra is működhessen a városban Idősök akadémiaja, Idősök szabadegyeteme.
5. Fontos a megyei rendezvények (Nyugdíjasok Majálisa, Ki mit tud, stb.) további támogatása.
6. Új feladat a nyugdíj előtt állók felkészítése a nyugdíjas évekre.
7. Erősíteni szükséges a városrészi területi szerveződések létrehozását.

8. A különböző egyházi felekezetek közösségteremtő szerepének, lelki gondozói tevékenységének elismerése és segítése.

7.4.1. Kultúra, művelődés, élethosszig tartó tanulás

Veszprém nyugdíjas polgárai igénylik a művelődést, a szabadidő kulturált eltöltését. A színház és hangverseny látogatók között sok a nyugdíjas. A klubkönyvtárak olvasói között szintén jelentős az idősek aránya.

Nő az internethasználó idősök száma. A klubkönyvtárakban a Digitális város program keretében ingyenes internethasználatra van lehetőség. Az önkormányzat által készített felmérés³⁵ tanúsága szerint igény mutatkozna pl. nyelv és informatikai ismereteket adó tanfolyamok szervezésére.

Az életminőség javítását segíti az élethosszig tartó tanulás jelentőségének felismerése. Sajnos, országosan kevés az olyan képzés, amely az idősödő nemzedéket célozná meg.

Célok, feladatok

1. A klubkönyvtárak ingyenes programjainak megtartása, bővítése.
2. Az idősök igényeihez igazodó programok, tanfolyamok szervezése. (idegen nyelvi klub, nyelv- és számítógépes tanfolyamok)
3. Hívogató, kényelmes közösségi terek kialakítása a közművelődési intézményekben, klubkönyvtárakban.
4. A színház- és múzeumlátogatással összefüggő kedvezmények megtartása és bővítése.
5. Lehetővé tenni hangversenyek, zenei rendezvények kedvezményes látogatását. (pl. Csermák Antal Zeneiskola és a Mendelssohn Kamara Zenekar fellépéseire)
6. Nyugdíjas kedvezmény bővítése a Városi Művelődési Központ által szervezett rendezvényekre.

³⁵ Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata a „Biztonságos, időskori életpálya víziója” című kérdőíven gyűjtött információkat/javaslatokat az idősügyi koncepció elkészítéséhez.

7. Népszerűsíteni kell az idősök körében a nyári ingyenes rendezvényeket, fesztiválokat.
8. Kedvezményes jegyvásárlási lehetőség a Veszprémi Ünnepi Játékokra.
9. Lehetőséget biztosítani a város nyugdíjasainak a városban működő felsőoktatási intézmények előadásainak ingyenes látogatására (Nyitott Egyetem, Nyitott Főiskola)
10. Idősbarát szórakozóhelyek kialakítása.³⁶

7.4.2. Sport, turisztika

„A fizikai és szellemi aktivitással elősegíthető a sikeres öregedés, befolyásolható az önkép és más korcsoportok képe is változhat a művelődés, mozgás, sportlehetőségeit használó idősokről.”³⁷ A mozgás, a sport egészségre, közérzetre gyakorolt hatása közismert, mégis kevesen sportolnak az idősök közül, pedig a közösségben végzett mozgás az egészségre gyakorolt hatása mellett örömet is ad.

A KSH országos adatfelmérése szerint az életkor előrehaladtával csökken azon idősök aránya, akik évente legalább egyszer üdülni mennek. Ez kapcsolatba hozható az egészségi állapottal és az anyagi helyzettel.

Egyre népszerűbb az idősök körében városunkban is a nordic-walking, amely időst és fiatalot egyaránt a szabadba hív. Kiváló lehetőséget nyújt erre a város szerencsés fekvése, a város és közvetlen környéke, a Bakony és a Balaton-felvidék közelsége.

Sok lehetőséget kínál a MÁV szervezésében működő nagyobb távolság elérésére is lehetőséget adó, már több éve zajló „Ismerd meg hazádat” program.

Szorgalmazni kellene a hazai termálvíz adta lehetőségek kihasználását az egészségügyi kedvezmények igénybevételével.

³⁶ Fehér Tibor: Háttéranyag a veszprémi Idősügyi koncepcióhoz, kézirat, 2011.

³⁷ Idősügyi Nemzeti Stratégia, 2009. 57.o.

Célok, feladatok

1. „Élni kell a szép természet adta lehetőségekkel. Rendszeressé kell tenni a közös sétákat városunk nevezetes helyein.,,
2. Meg kell honosítani a nordic walking mozgalmat, amely korosztálytól függetlenül lehetővé teszi a szabad levegőn történő mozgást. Ehhez szükség lenne anyagi támogatásra is.
3. Támogatni szükséges a szenior sportmozgalmat, a sportoló időseket.
4. Ösztönözni kell az időseket, hogy aktívabban vegyenek részt környezetük alakításában (virágosítással, kiskertek kialakításával, stb.) A Kertbarátok Szövetségével való szorosabb kapcsolat kiépítése.
5. Kapcsolatfelvétel a testvérvárosok idős szervezeteivel, csereüdültetés megszervezése.³⁸

7. 5. Önkéntesség

Az idősebb generáció körében csökken a társadalmi aktivitás szintje, de ez nem jelenti azt, hogy az idősek ne segítenének másokon, ne végeznének közösségi munkát. Az idősek mobilizálhatóságát igazolja az a korábbiakban már említett idősek körében végzett megyei kutatás, mely többek között vizsgálta a szabadidő felhasználást és a segítségre vonatkozó hajlandóságot is. Sokan segítenének másokon, ha erre közvetlen felkérést kapnának. Veszprém városban is igény mutatkozik egy a nyugdíjas korú önkénteseket összefogó, koordináló szervezetre.

Kiemelendő a város nyugdíjas társadalmának aktív, másokért munkálkodó, közösségszervező tevékenysége. Önkéntes munkájuknak köszönhető, hogy láthatóvá, érzékelhetővé vált a szenior korosztály jelenléte a város közéletében.

Célok, feladatok

1. Az önkéntes munka népszerűsítése, nyugdíjas korú önkénteseket összefogó, koordináló szervezet működtetése, önkéntesek képzése.

³⁸ Fehér Tibor: Háttéranyag a veszprémi Idősügyi koncepcióhoz, kézirat, 2011.

2. „Nyugdíjasok a városért” ill. „Nyugdíjasok a nyugdíjasokért” kitüntető cím adományozása.

7. 6. Generációk közti kapcsolat erősítése

A társadalmi átalakulás magával hozta a hagyományos családszerkezet átalakulását. A többgenerációs családmodellt felváltotta a nukleáris család, szaporodik az egyszülős családok száma. Jellemző az elmagányosodás, a kapcsolati tőke gyengülése. „A generációk közötti együttműködések a társadalom működőképességének az alapját képezik és a társadalmon belüli kapcsolatok, együttműködések, a szolidaritás is részben erre épül.”³⁹

Az idősek olyan tudással, tapasztalatokkal bírnak, amelyek hiányozhatnak a társadalmi tőkéből, ezért átadásukra tudatosan oda kell figyelni. Ez a szellemi potenciál nem veszhet el. A generációs szakadék tudatos csökkentésére különböző országos törekvések születtek, születnek. Helyi szinten is törekedni kell erre. Például az Ipari Szakközépiskola és Gimnázium szívesen fogadná az időseket számítástechnikai ismereteik bővítésére.

Célok, feladatok

1. A generációk közötti együttműködés erősítése közösségi programokkal (városrészenkénti baráti körök).
2. Idős személyek élettapasztalatának, tudásának hasznosítása, átadása a fiatalabb nemzedék számára (pl. középiskolások életút interjúkat készíthetnének a város idős polgáraival, nyugdíjas pedagógusok részvétele a tehetséggondozásban, rászoruló tanulók korrepetálásában).
3. Pótnagyi szolgálat megszervezése.
4. Informatikai ismeretek átadása időseknek középiskolás önkéntesek bevonásával.
5. „Tanítsuk egymást” – idősek szakismeretének átadása fiataloknak.

³⁹ Idősügyi Nemzeti Stratégia 2009. 45.o.

7.7. Érdekképviselet, érdekvédelem

2011-ben újjáalakult az Idősügyi Tanács (Idősek Tanácsa 1998 óta működött), amely az önkormányzat idősügyi politikájának kialakítását és annak megvalósítását segítő testület. A Tanács feladatai közé tartozik az időseket érintő problémák feltérképezése, szükségleteik felmérése, javaslatok kidolgozása és továbbítása a közgyűlés felé. A Tanács tagjai között 7 fő képviseli a városi nyugdíjas szervezeteket. Fontos, hogy a városban élő idősek tudjanak arról, hogy érdekükben milyen intézkedések történnek, illetve az ő problémáik jussanak el a döntéshozókig és a médiához. Az önkormányzat 2011-től idősügyi referenst alkalmaz.

Az önkormányzat a nyugdíjas szervezetek, klubok számára 2 millió forintot különített el idősügyi keret címén, ezzel is segítve működésüket, a nyugdíjas klubok számára térítésmentesen biztosít helyet a klubkönyvtárakban és a művelődési központban.

A városban 1992 óta működik Veszprém Városi Nyugdíjasok Érdekvédelmi, Érdekképviseleti Egyesülete. Az Egyesület kiemelt feladatának tartja az időskorúak, a nyugdíjas klubok és tagjainak érdekképviseletét, érdekeinek érvényesítését és védelmét, kapcsolat kiépítését és fenntartását a megyei és országos nyugdíjas szervezetekkel. Tagjai a Civil Kerekasztalnak.

Feladatai között szerepel a fogyasztói érdekképviselet, érdekvédelem, a jogi tanácsadás, ügyintézésben segítségnyújtás a tagok részére. Az Egyesülethez 22 nyugdíjas klub csatlakozott (1.063 fő klubtag), az egyéni tagok száma 2010-hez viszonyítva nagyon lecsökkent. Az Egyesület a Balaton Volán Zrt-vel kötött megállapodás alapján folyamatosan lehetőséget biztosít a város idős polgárai részére kedvezményes buszbérlet vásárlására. Az Egyesület a várostól bérelt irodában működik. Az iroda megközelíthetőség szempontjából jó helyen van, de felújításra szorulna. Tekintettel arra, hogy a szervezet komoly fenntartási gondokkal küzd szükséges volna a támogatása.

Célok, feladatok

1. Továbbra is fontos idősügyi referens foglalkoztatása.

2. Több támogatást kell biztosítani a Veszprém Városi Nyugdíjasok Érdekvédelmi, Érdekképviseleti Egyesületének. Tegye lehetővé az önkormányzat, hogy az Egyesület az irodát felújíthassa, ingyen használhassa. Továbbra is szükséges az önkormányzat részéről az nyugdíjasklubokat, szervezeteket támogató idősügyi pénzügyi keret biztosítása.
3. A negyedévenkénti kedvezményes nyugdíjas autóbuzsbérlet vásárlás támogatása.

8. Tájékoztatás, információ átadás

Ismert, hogy Veszprémben nagyon élénk a klubélet (a nyugdíjasok közel egyötöde klubtag). Ennek ellenére nem elegendő fórum a városban élő idősök teljes körű tájékoztatására. Fontos lenne egy olyan rendszer kialakítása, amelynek segítségével valamennyi nyugdíjashoz eljuttathatók az őket érintő információk.

A Városi Nyugdíjasklubok Vezetői Fóruma az idősügyi koncepció elkészítését megelőzően „Hírlevélben” kérte fel a Veszprémben működő nyugdíjasklubok tagjait, hogy írják le véleményüket, tegyenek javaslatokat az idősök helyzetének javítása érdekében. Itt fogalmazódott meg többek között egy átfogó kutatás szükségességének igénye.

Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata a „Biztonságos, időskori életpálya víziója” című kérdőívén gyűjtött információkat/javaslatokat a koncepció elkészítéséhez. 91 kérdőív érkezett vissza. A válaszadók közel kétharmada úgy látja, hogy az Önkormányzat és az idősök közötti kapcsolattartás fejlesztésre szorul.

Az idős emberek többnyire újságból, televízióból, rádióból tájékozódnak, ezért „folytatni kell a helyi médiával korábban létrejött sokoldalú érintkezést. ... Hasznos lenne az idősöknek szóló állandó rovatok, műsorok indítása nemcsak a helyi televízióban, a heti- és napilapban.”⁴⁰

A Veszprém 7 Nap rendszeresen adjon lehetőséget az idős lakosságot érintő közlemények, felhívások és a róluk szóló hírek megjelentetésére.

⁴⁰ Fehér Tibor: Háttéranyag a veszprémi Idősügyi koncepcióhoz, kézirat, 2011.

Célok, feladatok

1. Fontos az idősök közérthető tájékoztatása az őket érintő jogszabályok és helyi rendeletek változásairól.
2. Lehetővé kellene tenni, hogy az Önkormányzat honlapján egy menüpont alatt legyenek elérhetőek az idősöket érintő információk. Itt kaphatna helyet a Szenior Tanácsadó Testületnek elektronikus hírlevele, a rendőrség bűnmegelőzési Hírlevele, stb..
3. Szükség lenne egy Szenior Kisokosra, amely tartalmazza az idősöket érintő legfontosabb információkat.
4. Támogatni kellene kifejezetten idősöknek szóló helyi tévéműsor készítését, sugárzását.
5. Készüljön átfogó kutatás a veszprémi idősök helyzetéről.

9. Záró gondolatok

Összességében megállapítható, hogy Veszprém város vezetése, civil szervezetei már a korábbi években is sokat tettek azért, hogy az idős népesség életminősége javuljon. Ez jó kiindulási alapot jelent a megfogalmazott stratégiai célok megvalósításához. Ez a jelentős munka nem elkülönült „reszort feladat”, hanem az integrált várospolitikai kompetenciája.

A hosszú távú Stratégia ismeretében a különböző szakterületeknek (egészségügy, szociális szféra, közművelődés, oktatás, városfejlesztés és üzemeltetés, stb.) maguknak kell megtalálni feladataikat, fejlesztési lehetőségeiket. Valamennyi terület munkáját segítené egy információs és koordinációs szerepet is betöltő gerontológiai központ létrehozása.

Az idős emberek problémáinak megoldásához nélkülözhetetlen hosszabb távon az intézményi, tárgyi feltételek javítása. A megfogalmazott idősügyi célok megvalósítása érdekében újra kellene gondolni a városi közintézmények (oktatási, közművelődési, szociális és egészségügyi intézmények, sportlétesítmények) szerepét és lehetőségeit.

Elkerülhetetlenül fontos lenne az idősek érdekvédelmi szervezeteinek érdemi, folyamatos bevonása az őket érintő ügyekbe, döntésekbe.

Mivel az időügyi stratégia megvalósítása ösztársadalmi feladat, szükséges a fiatalabb és az idősödő generációk tájékoztatása, meggyőzése. Ebben lényeges szerepet kell, hogy vállaljanak az önkormányzati képviselők és a helyi médiumok.

Az idősek élethelyzetének, igényeinek pontosabb megismeréséhez szükség lenne körükben empirikus kutatást végezni reprezentatív mintán.

A Koncepcióban megjelölt célok közelítése, elérése eredményeként Veszprémben tovább javulhat az idősek helyzete, valóban integráltan, aktívan, idősbárát környezetben élhetnek.

Források

Felhasznált irodalmak, dokumentumok

1. 81/2009. (X. 2.) OGY határozat az Idősügyi Nemzeti Stratégiáról
2. Aktív Időskor (Active Ageing- Policy Framework), a WHO 2011-es kiadványa
3. „Biztonságos, időskori életpálya víziója” kérdőívekben található javaslatok
4. ELBÍR Elektronikus Információs rendszer a Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság kiadványa, 2011. augusztus
5. Érdekvédelmi Egyesület elnökségi beszámolója a 2011-ben végzett munkáról
6. Fehér Tibor: Háttéranyag a veszprémi Idősügyi koncepcióhoz, kézirat, 2011
7. Gyarmati Andrea: Aktív időskor: új paradigma a II. világháború utáni európai szociálpolitikában, Kapocs VIII. évf. 1. szám
8. Idősügyi Nemzeti Stratégia, előkészítő tanulmányok, 2008
9. Idősügyi Nemzeti Stratégia (2009)
10. Kimutatás a pénzben és természetben nyújtható támogatások adatairól 2011, VMJV Polgármesteri Hivatal adatszolgáltatása
11. Kopp Mária - Skrabski Árpád: Pszichoszociális tényezők és egészségi állapot. In: Cseh-Szombathy László, Tóth Pál Péter (szerk.): Népesedés és népesedéspolitika. Századvég Kiadó, Bp., 2001
12. Kisné Lovasi Mária: Háttéranyag a veszprémi idősügyi koncepcióhoz, kézirat, 2011
13. Megyei Jogú Városok 2011, Központi Statisztikai Hivatal, 2012. július
14. Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság által összeállított kortárssegítők kézikönyve
15. Népszámlálás 2001, 6. Területi adatok II. kötet, Budapest, 2002
16. Okmányiroda, Népeség-nyilvántartó Csoport lakcím-nyilvántartási adatai
17. Oláh Miklós: A nonprofit szektor szerepe és lehetőségei a szociális feladatellátásban In: Studia Wesprimiensia, a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola folyóirata III. évfolyam 2001. I-II.szám

18. Polgárőr Magazin 2012. áprilisi száma
19. Sente József összesített anyaga a nyugdíjasklubok által javasolt véleményekről (2011. májusi Hírlevélre beékeztetett javaslatok)
20. „Tiszteletet az éveknek, biztonságot az időseknek” program együttműködési terve
21. Veszprém Antiszegregációs terve, 2008
22. Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola hallgatói által készített megfigyelési jegyzőkönyvek
23. Veszprém Megye Statisztikai Évkönyve, 2011, KSH, Budapest
24. Veszprém Városi Rendőrkaptányság által rendelkezésre bocsátott statisztikai adatok 2009-2011

Internetes források

1. A magyarok 58 %-a nem takarékoskodik nyugdíjas korára, 2012, április, Piackutatások.hu, <http://www.piackutatasok.hu/2012/05/gfk-magyarok-58-szazaleka-nem.html>
2. Közlekedési balesetek, 2010, Központi Statisztikai Hivatal <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/baleset/baleset10.pdf>
3. Nyugdíjasok, nyugdíjak 2011, KSH 2011 szeptemberi jelentése, <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszak/orsz/nyugdij/nyugdij11.pdf>

Interjúk

1. Adatszolgáltatás a házi segítségnyújtó szervezetek vezetőitől (Ács Szilvia, Kopellerné Tréber Gyöngyi, Vajda Gyöngyi)
2. Adatszolgáltatás Székelyhidi Noémitől, a Szociálpolitikai csoport csoportvezetőjétől
3. Fókuszcsoporthoz interjú a közművelődési intézmények képviselőivel (Városi Művelődési Központ, Március 15. úti Klubkönyvtár, Dózsavárosi Klubkönyvtár, Petőfi Színház, Eötvös Károly Megyei Könyvtár és Közművelődési Intézet, Szaléziánus Érseki Turisztikai Központ, Veszprém Megyei Múzeum Igazgatósága)

4. Fókuszcsoportos interjú a Nyugdíjasklubok Vezetői Fórumával
5. Fókuszcsoportos interjú önkormányzati képviselőkkel (Brányi Mária, Nagy Piroska, Stigelmaier Józsefné, dr. Strenner Zoltán)
6. Csoportos interjú az idős klubok tagjaival
7. Interjú Dobos Ágnessel, a Veszprém Megyei Vöröskereszt vezetőjével
8. Interjú veszprémi házi orvosokkal (Dr. Balázs Irén, Dr. Czaltik Zsuzsanna, Dr. Hapek Imre, Dr. Holler Olga, Dr. Kovács Ágnes, Dr. Kovács Róbert, Dr. Sinka László, Dr. Szeles Réka, Dr. Tóth Imre)
9. Interjú dr. Paulusz Veronikával, a Veszprém Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat Áldozatsegítő Irodájának vezetőjével
10. Interjú Fábíán Mónikával, a Városi Rendőrkapitányság bűnmegelőzési előadójával
11. Interjú Fehér Tiborral, az Idősügyi Tanács alelnökével
12. Interjú Futtató Norbert rendőr őrnaggyal, a Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Igazgatóság- Bűnmegelőzési Osztály vezetőjével
13. Interjú Fülöp Zsuzsannával, a Családsegítő Szolgálat Gyermekjóléti Központ és Családok Átmeneti Otthona adósságkezelő csoportjának munkatársával
14. Interjú Heiter Sándorral, a Veszprémi Jeruzsálemhegyi Baráti Kör elnökével
15. Interjú Horváthné Kecskés Diánával, a Családsegítő Szolgálat és Gyermekvédelmi Központ vezetőjével
16. Interjú a házi segítségnyújtó szervezetek vezetőivel (Jakab Tamásné, Kovács Erika Judit, dr. Nagyné Pápai Éva)
17. Interjú Kórosi Tiborral, a Veszprém Megyei Polgárőrségek Szövetsége Karitatív Bizottságának elnökével
18. Interjú Kun Sándorral, a Balaton Volán Zrt. munkatársával
19. Interjú Kisné Lovasi Máriával, a Veszprémi Kistérség Többcélú Társulás Egyesített Szociális Intézményének vezetőjével
20. Interjú Maurer-Tóth Barbarával, a VMJV Polgármesteri Hivatal civil referensével

21. Interjú Schmidt Istvánval, a Polgármesteri Hivatal Városfejlesztési Iroda vezetőjével
22. Interjú Sente Józseffel, a Nyugdíjasklubok Vezetői Fórumának vezetőjével
23. Interjú Szőke Istvánval, a Dózsa Polgárőr Egyesület vezetőjével
24. Interjú Török Lajossal, a Veszprém Városi Nyugdíjasok Érdekvédelmi, Érdekképviselői Egyesületének elnökével
25. Interjú Tunli Józseffel, a Senior Tanácsadók Társasága vezetőjével
26. Interjú Kovácsné Üveges Gabriella idősügyi referenssel
27. Interjú a Veszprémi Nők Kerekasztala tagjaival
28. Interjú Zagyva Richárdval, a veszprémi Főegyházmegyei Karitászigazgatójával